

Universitat de Barcelona
Facultat de Formació del Professorat
Departament de Didàctica de les Ciències Socials

L'AVALUACIÓ DE CORRECCIÓ OBJECTIVA
COM A INSTRUMENT DIDÀCTIC PER A
L'EFICIÈNCIA EN L'APRENTATGE
DE LA HISTÒRIA

TESI DOCTORAL

YOLANDA INSA SAURAS

Director: CRISTÒFOL-A. TREPAT I CARBONELL

Barcelona, 2008

PART SEGONA:

ELS RESULTATS

CAPÍTOL CINQUÈ: ANÀLISI DELS RESULTATS

Hem dedicat aquesta part i capítol a descriure detalladament els resultats de la nostra recerca, des del perfil de la mostra fins a les conclusions concretes i referents a la hipòtesi, els objectius i també a altres dades que hem considerat d'interès.

1. EL PERFIL DE LA MOSTRA

En el present capítol analitzarem en detall el perfil de la mostra atenent tant al nombre d'alumnes i els seus percentatges respecte al total de Catalunya o a la seva pertinença a centres públics o privats, com a les dades pròpies de l'alumnat referents a gènere, a la seva distribució segons la procedència pròpia, dels seus pares i mares, etc.

El total d'alumnes analitzats va ser de **1040**. En la següent taula (figura 16), es comprova la validesa de la mostra. Com podem observar, aquests 1040 alumnes corresponen a un 1'53% del total d'alumnes matriculats a 1r d'ESO durant el curs 2005-06. D'altra banda, també hem volgut diferenciar aquests percentatges per províncies, observant que van ser 516 els alumnes de la província de Barcelona (1'53% del total de matriculats); 190 els de Girona (1,04% del total); 215 els de Lleida (5'39% del total) i, finalment, 119 els de Tarragona (1'57%).

Figura 16

	Total alumnat 1r ESO curs 2005-06	Alumnat 1r ESO analitzat	% del total alumnat Catalunya curs 2005-06	% del total alumnat analitzat
Catalunya	68.056	1.040	1,53%	100%
Barcelona	49.588	516	1,04%	49,61%
Girona	6.924	190	2,74%	18,27%
Lleida	3.986	215	5,39%	20,67%
Tarragona	7.558	119	1,57%	11,44%

Aquesta és una mostra prou important i significativa ja que supera el nivell de confiança del 95'5% amb un error de $\pm 4\%$ a la província de Barcelona i del $\pm 3\%$ a la resta de províncies¹. En total vam analitzar 10 centres a la província de Barcelona, 5 a la de Girona, 4 a Lleida i 3 a Tarragona.

Pel que fa a la tipologia de centres, com podem observar a la **figura 17**, un 80'5% de l'alumnat pertanyia a centres públics, mentre que el 19'5% a centres privats. Detallant una mica més això, podem explicar que dels 22 centres analitzats, 18 eren públics i 4 privats.

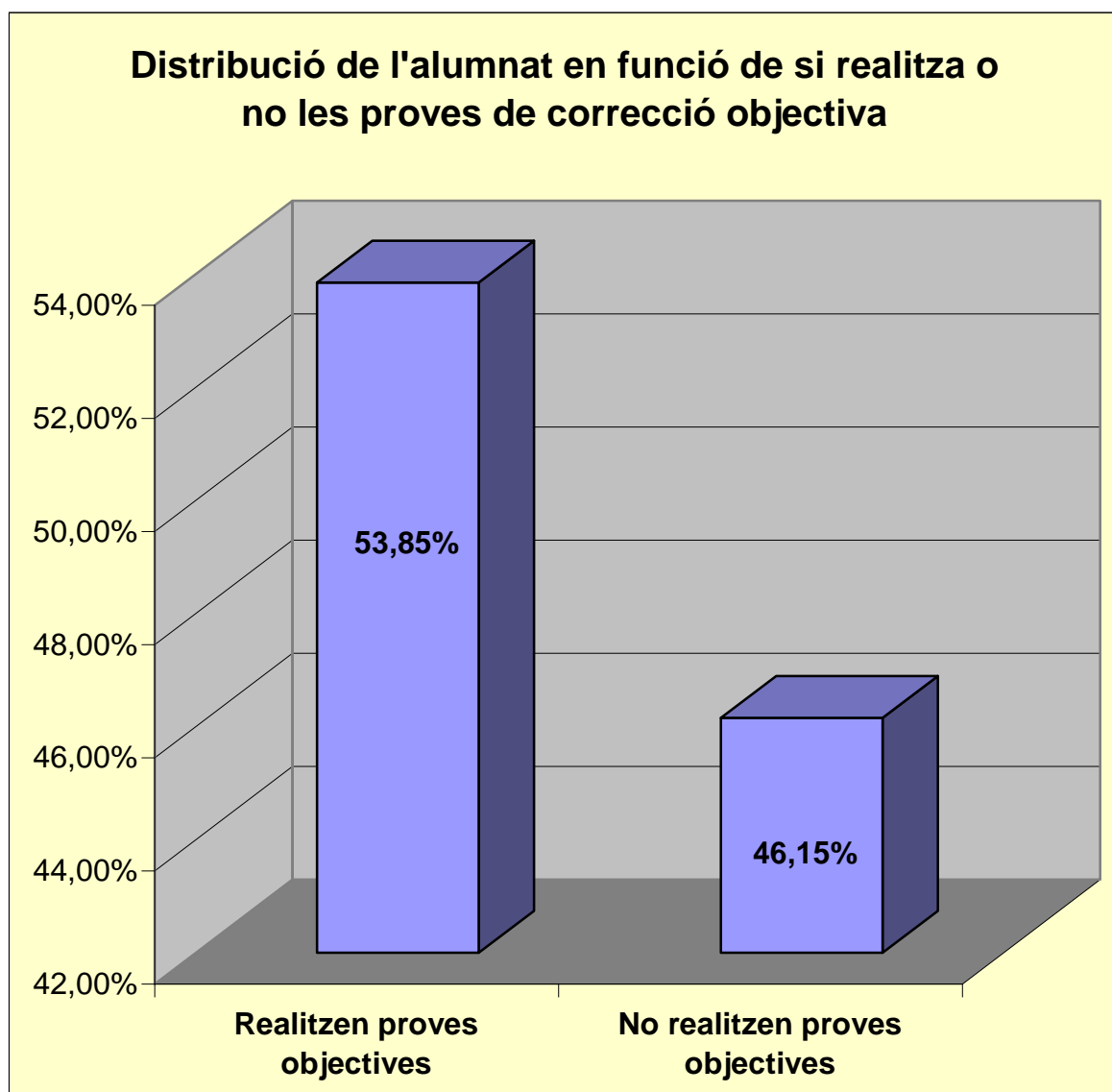
Figura 17

	Total alumnat Catalunya 1r ESO curs 2005-06	Alumnat 1r ESO analitzat	% del total alumnat Catalunya curs 2005-06	% del total alumnat analitzat
Centres públics	40.156	837	2,08%	80,5%
Centres privats	27.900	203	0,72%	19'5%
Total	68.056	1040	1,53%	100%

D'aquesta mostra de 1040 alumnes, 560 (53'85%) van realitzar les proves objectives, mentre que 480 (46'15%) només van fer les proves obertes tradicionals (**Gràfic 1**).

¹ Per aconseguir el nivell de confiança del 95'5% de confiança i l'error del 3% necessitàvem una mostra de 537'7 alumnes a la província de Barcelona, 75'1 a Girona, 43'2 a Lleida i 82 a Tarragona. Per aquest motiu a la província de Barcelona, l'error és del 4%.

Gràfic 1

Pel que fa al gènere, 546 (52'5%) són homes, 484 (46'54 %) són dones mentre que hi ha un ínfim percentatge de 10 (0,96%) en el que el seu sexe queda indeterminat². La gran majoria d'aquests alumnes tenien 12 anys en el moment de començar les proves (gener de 2006), ja que dels 390 que a les enquestes inicials confessaven l'edat, 381 havien nascut durant l'any 1993³. Aquesta tendència també queda confirmada a la pregunta de l'enquesta en la qual es pregunta a l'alumne si aquest és repetidor: responen negativament a aquesta pregunta 781 alumnes (és a dir, un 87'7 % del total d'enquestats/des).

² El motiu d'aquest incompreensible desconeixement del gènere és degut al fet que en la taula que ens va passar el professorat aquesta dada no hi era, i per altra banda, al ser un nom propi forani som incapaços de discernir si aquest és masculí o femení.

³ Dels altres 9 restants, 6 havien nascut el 1992 i 3 el 1991.

Volem esmentar el fet que una de les propostes que es va fer des de l'inici de la recerca va ser distingir entre grups considerats més o menys avançats i distribuir-los equitativament a l'hora de decidir quins feien o no les proves de correcció objectiva. Tanmateix, la resposta del professorat va ser que la totalitat dels grups eren totalment heterogenis pel que fa al nivell, i, per tant, no va ser necessària aquesta divisió. D'altra banda, sí que conscientment vam demanar al professorat participant que eliminés de les bases de dades aquells/es alumnes considerats com a NE, és a dir, amb necessitats educatives especials.

Anteriorment ja hem comentat que la mostra inicial era de 1040 alumnes. D'aquests 1040 només disposem de les enquestes de 898, degut a un error involuntari o voluntari de part del professorat que ja hem explicat al capítol anterior⁴. Aquest error consistia en el fet que quatre dels professors/es van canviar a final de curs el grup que no feia les proves objectives per un altre grup. D'aquesta forma, quatre dels grups classe dels quals disposàvem l'enquesta no van coincidir amb els grups finals, dels quals, en canvi, disposàvem la nota de la prova final.

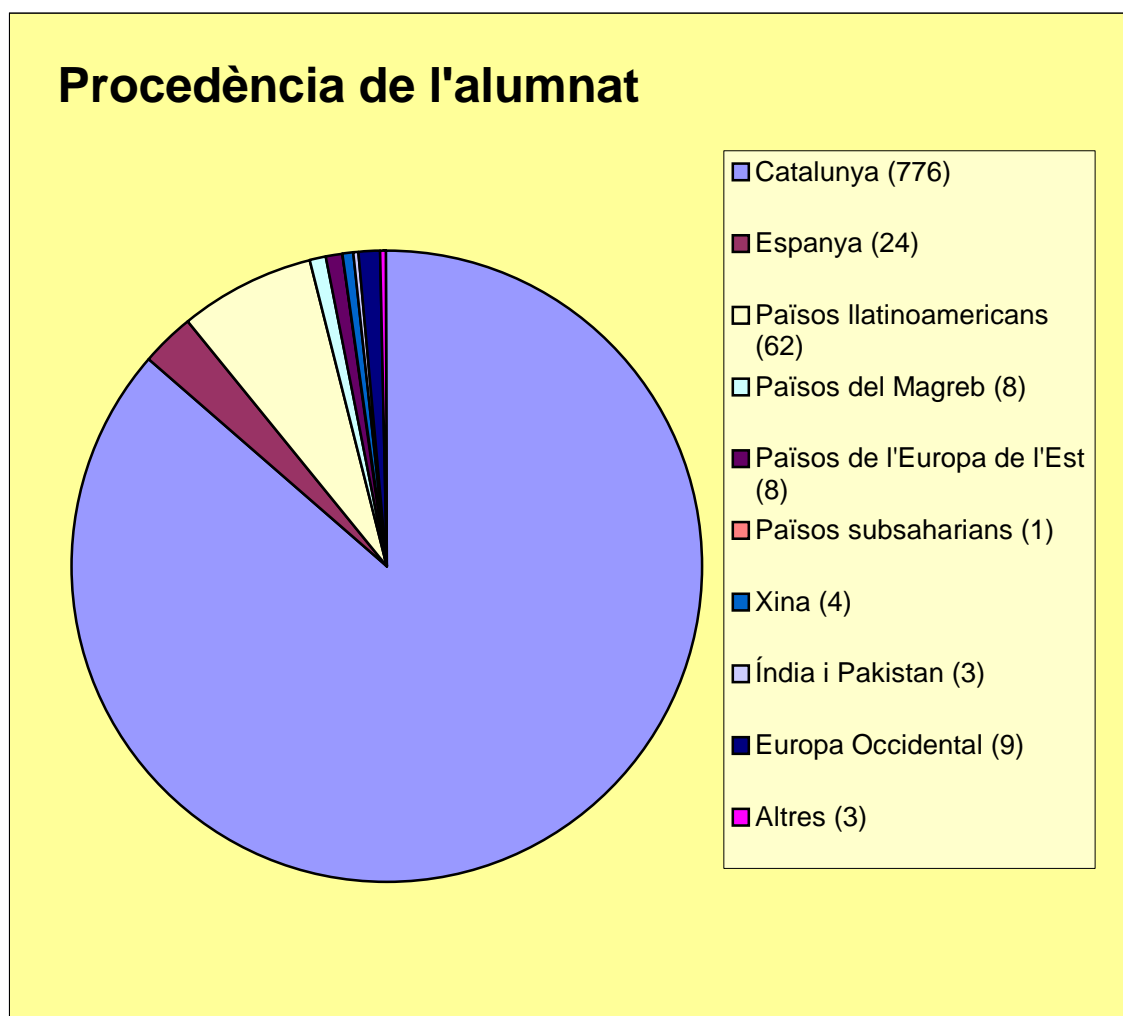
Una vegada aclarit aquest fet, i, a continuació, extraurem les dades que hem considerat més significatives de l'enquesta esmentada, realitzada a l'inici del curs escolar 2005-06. Òbviament, també cal tenir en compte que, dels 898 enquestats/es no tots/es van respondre a totes les preguntes.

Pel que fa a la procedència de l'alumnat, tal i com es pot observar al **gràfic 2**, la majoria eren nascuts a Catalunya amb 776 alumnes (86,4%). En segon lloc, apareixen els nascuts als països llatinoamericans amb 62 alumnes (6,9%). I, a continuació, els nascuts fóra de Catalunya amb un 2'7%; els procedents de l'Europa Occidental amb un 1%; dels països del Magreb i de l'Europa de l'Est amb uns percentatges del 0'9%

⁴ Veure l'apartat 1. *Mostra i descripció de les actuacions* del capítol quart.

cadascun. Finalment, s'observa que la resta de procedències (Xina, Índia i Pakistan, Europa Occidental i altres) disposen d'uns percentatges ínfims.

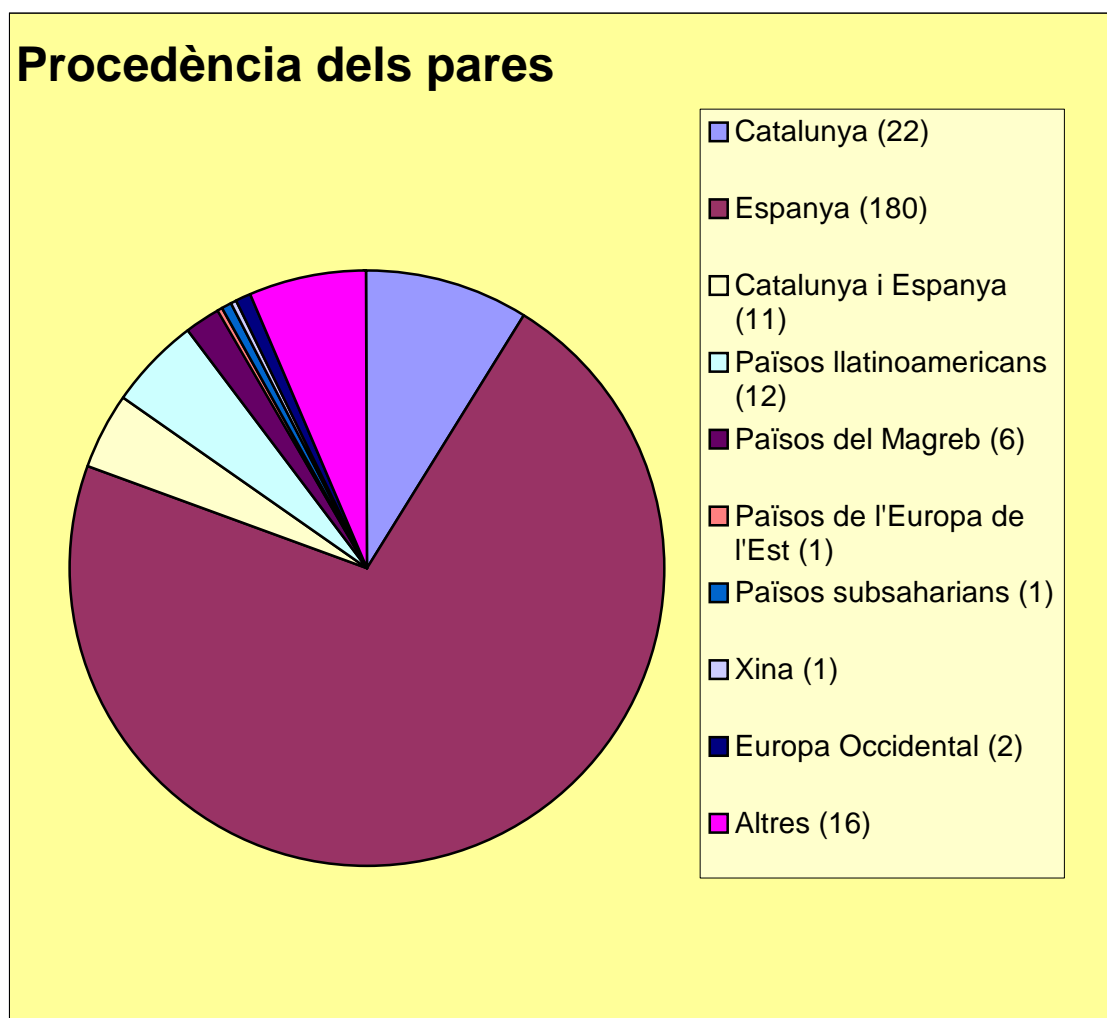
Gràfic 2

Però, com observem al **gràfic 3**, la procedència dels pares és bastant diferent. Per començar, l'abstenció és molt més alta, amb un total de 647 alumnes que no volen declarar la procedència dels pares. Després, el percentatge més alt correspon als pares nascuts fóra de Catalunya (de 180 alumnes), seguit pels nascuts a Catalunya (22); els procedents de països llatinoamericans (12); i, finalment, els que tenen el pare o mare nascut a Catalunya i l'altre/a nascut fóra de Catalunya (11). Considerem que la resta de procedències, les que correspondrien els pares i mares immigrants són

aquelles que, en certa manera, són “ocultades” pels fills, i per això disposen d'uns percentatges tan petits.

Gràfic 3

En el moment de redactar l'enquesta per a l'alumnat ens va semblar molt adient intentar esbrinar el perfil social de la mostra. Els criteris de classificació social de l'alumnat han estat, com ja és habitual en aquest tipus de recerques, una mica complicats d'establir, ja que ho hi ha, ara com ara, un criteri únic i comunament acceptat per la comunitat científica.

Mentre això no es produeix i amb la intenció de trobar un sistema clar, hem optat per classificar els estrats socials de l'alumnat de la mostra en cinc grups que recullen fins a

19 categories professionals⁵. Són les següents: classe alta, classe mitjanes tradicionals, classes mitjanes altes, classes mitjanes baixes i classe treballadora o classes baixes.

En aquesta investigació s'ha definit la classe mitjana tradicional com aquella que inclou des dels empresaris agrícoles sense assalariats als empresaris no agraris sense assalariats (venedors...), passant pels membres de cooperatives agràries o no agràries; les classes mitjanes altes estarien constituïdes per aquells que dins del seu sector socio-laboral gaudeixen de capacitat de decisió com els professionals i tècnics pel seu compte, directors d'explotacions agràries, directius d'empresa i de l'Administració Pública, etc.; les classes mitjanes baixes es distingirien de les anteriors per no disposar de poder de decisió dins del seu sector socio-laboral (personal administratiu i comercial no inclòs en les categories anteriors, contramestre i capatassos no agraris, professionals de les Forces Armades...). Finalment, la classe baixa o treballadora, comprendria la resta de treballadors agraris, operaris especialitzats agraris i no agraris i operaris sense especialitzar, aturats sense qualificar, etc.

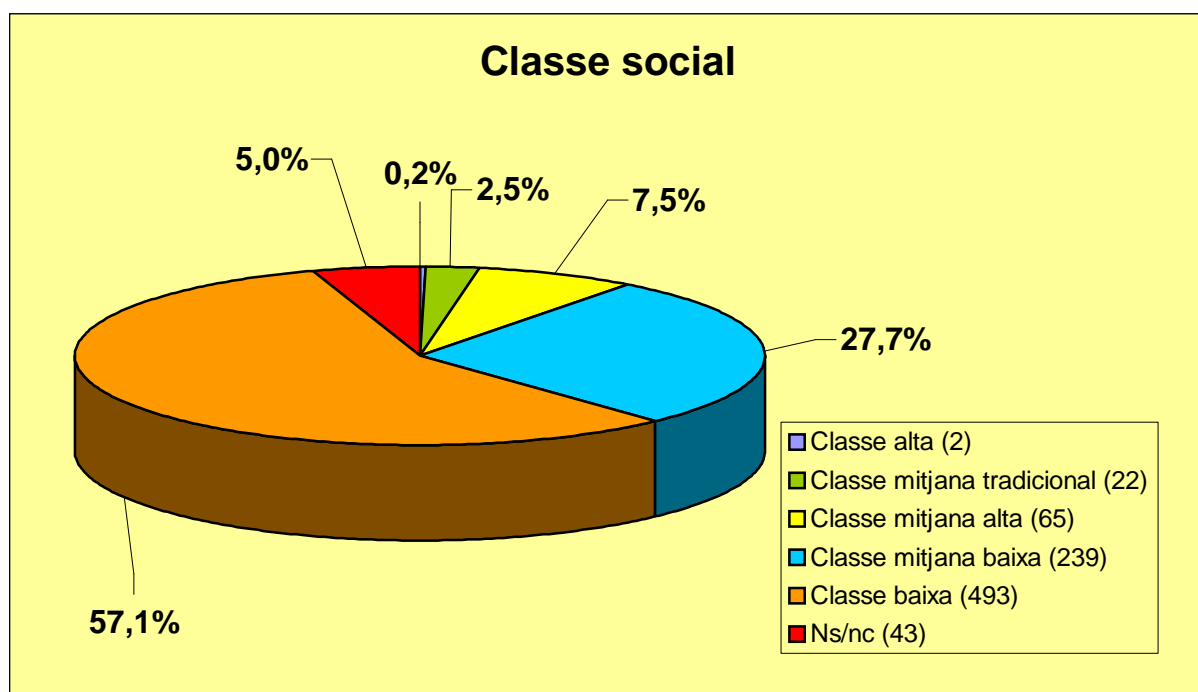
Com hem esmentat anteriorment, la informació obtinguda en aquest apartat s'ha obtingut de l'enquesta inicial a partir del buidat sobre la professió dels pares. Cal aclarir que en ocasions ha estat molt difícil encabir determinades respostes en una o altra categoria, ja que l'alumne/a responia a la pregunta sobre la professió del pare o de la mare com "autònom/a", "funcionari/ària" o el recurrent "treballa en una empresa", sense especificar ni concretar més la categoria laboral.

Com observem en el **gràfic 4**, en la nostra mostra més del 75% corresponen a les classes baixes i mitjanes baixes. A continuació trobem la classe mitjana alta amb un

⁵ S'ha seguit aquí, amb modificacions, la classificació de Torres Mora segons queda recollida, en part, en M.A. García de León; G. de la Font; F. Ortega (Eds.): *Sociologia de l'Educació*. Barcelona: Barcanova, 1993. p. 216.

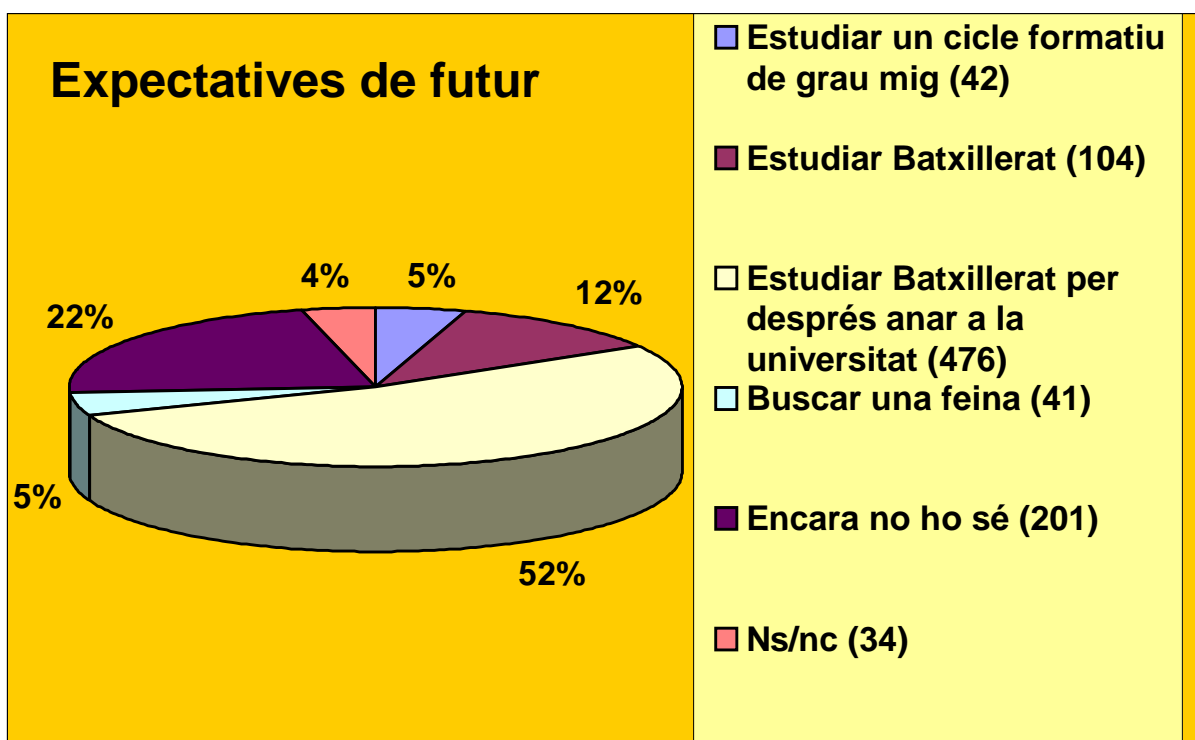
8% i la mitjana tradicional amb un 3%. Finalment, la classe alta representa un percentatge ínfim de la mostra.

Gràfic 4

Els i les alumnes també van ser consultats respecte a les seves perspectives de futur i, a la pregunta “*Quan acabis l’ESO, què penses fer?*”, aquesta va ser la seva resposta.

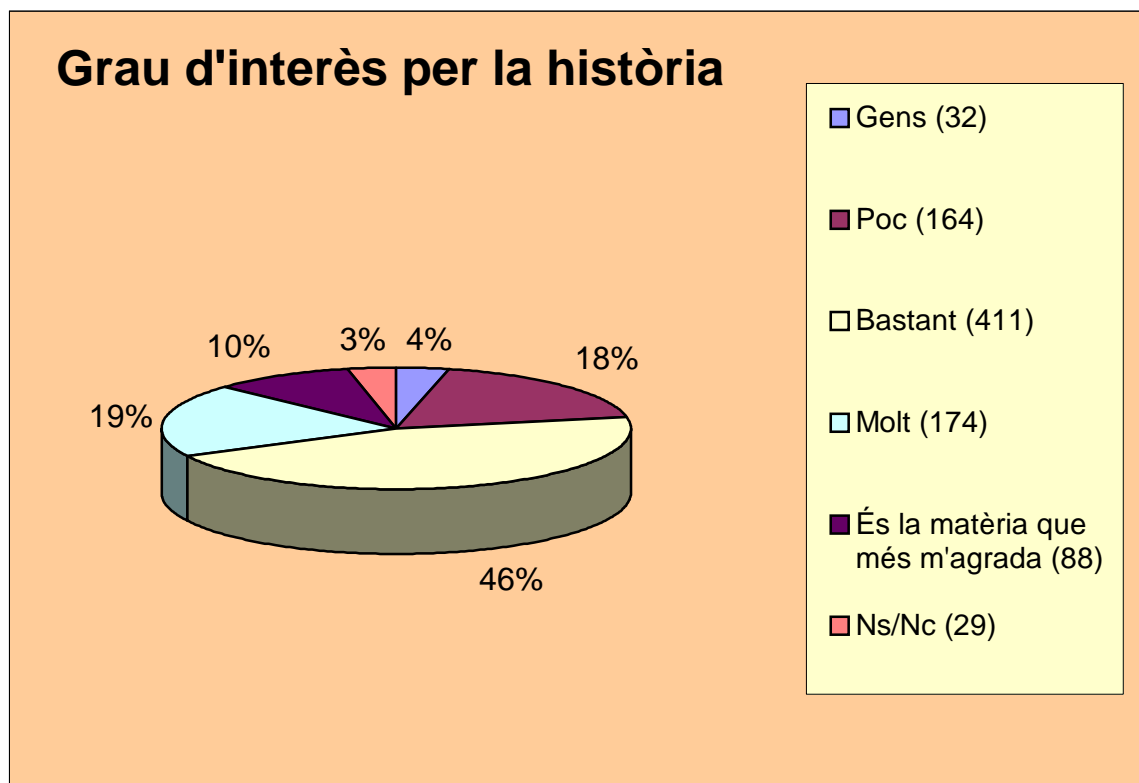
Gràfic 5

Observem, doncs, en el **gràfic 5** que un alt percentatge de l'alumnat (52%) tenen previst estudiar Batxillerat per després anar a la universitat. Els que, de moment, només pensen en realitzar el Batxillerat corresponen a un 12% i els que pretenen estudiar un cicle formatiu de grau superior comprenen un 5% del total.

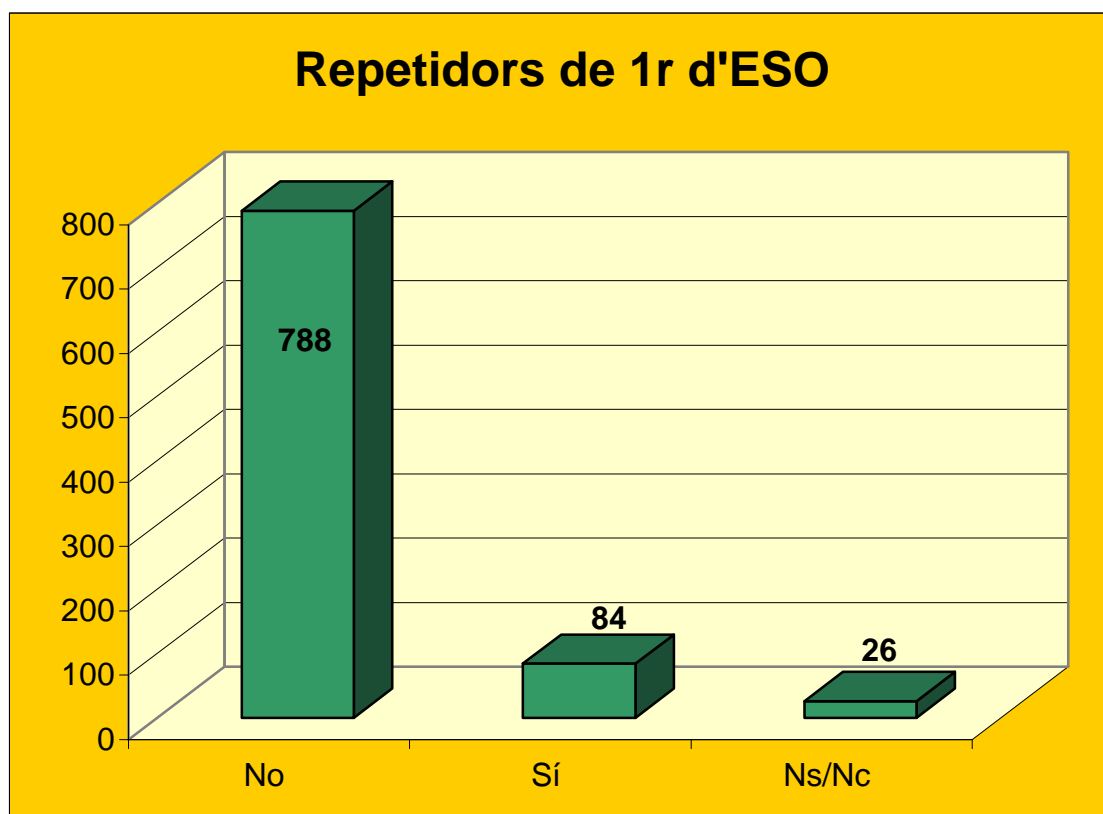
També ens va semblar destacable que dins de l'enquesta els alumnes manifestessin el seu grau d'interès per la història, sorprenent-nos amb una resposta força positiva. Com s'aprecia a continuació, en el **gràfic 6**, el 46% de l'alumnat va manifestar que aquesta assignatura li agradava bastant, mentre que el 19 % deia que li agradava molt i el 10% que era la matèria que més li agradava. Amb aquests resultats cal tenir en compte, però, que les enquestes no eren anònimes sinó que cada alumne/a hi posava el seu nom i que aquesta enquesta els va ser lliurada pel professor de Ciències Socials. És a dir, que, a principi de curs, podria haver-hi en aquesta resposta una voluntat amagada d'agradar al professor/a.

Gràfic 6

Finalment, en els dos darrers gràfics farem referència al percentatge d'alumnat que esdevenia repetidor i també al tipus d'estructura familiar al qual aquest pertanyia. Pel que fa al nombre d'alumnes repetidors/es, el **gràfic 7** ens mostra que el 87'75% diuen no ser-ho, el 9'35% diuen ser-ho i, el 2'90% es reserven la seva resposta i no contesten.

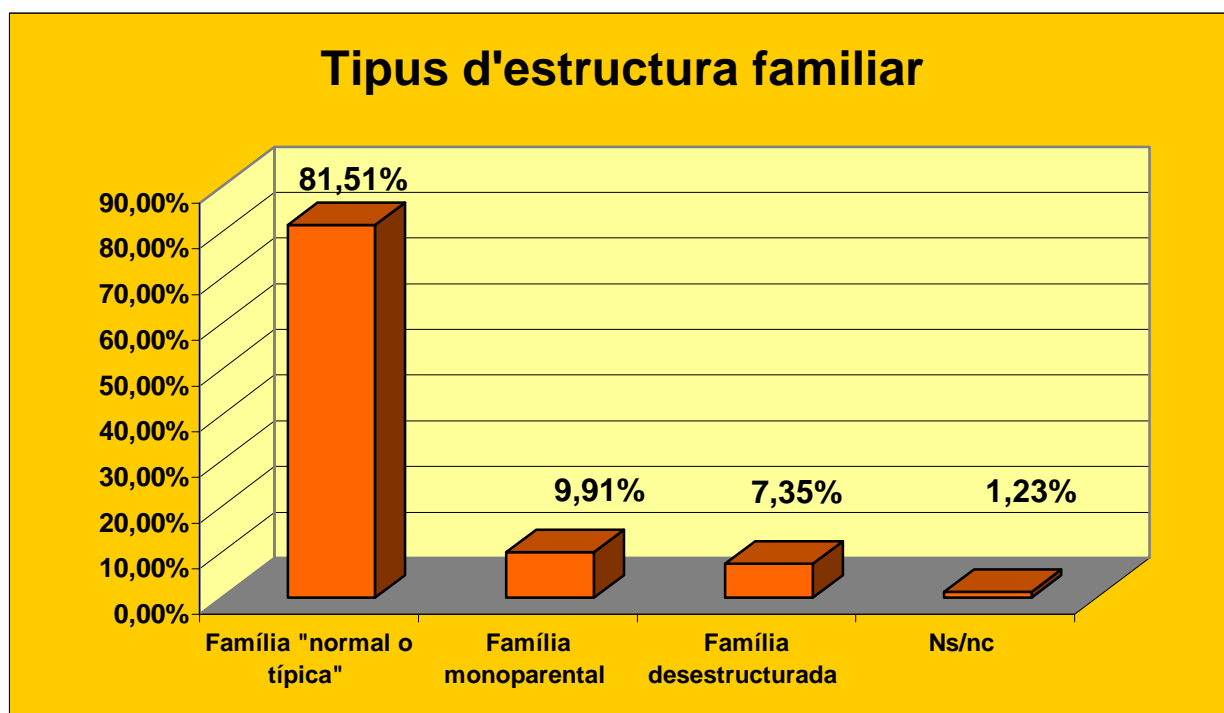
Gràfic 7

Pel que fa al **gràfic 8**, aquest interpreta el tipus d'estructura familiar al que pertany l'alumne/a. Per establir una categorització adient al que preteníem esbrinar, hem considerat família "normal o típica" aquella en la que l'alumne/a ha dit viure amb els pares i germans o simplement amb els pares (ja que no té germans); família monoparental aquella en la que l'alumne confessa viure amb únicament un dels seus progenitors, òbviament prescindint de si això ha succeït des del seu naixement o amb posterioritat (no vam poder filar tan prim); i, família "desestructurada" quan l'alumne/a deia viure amb el seu pare o mare i la nova parella d'aquest/a o quan vivia amb altres familiars o tutors diferents als pares. Un cop explicada la categorització emprada, passem a descriure el gràfic, observant que el 81'51% del nostre alumnat pertanyia al que hem batejat com a família "normal o típica" (un total de 732 alumnes); el 9'91% o 89 alumnes pertanyien a una família monoparental; mentre que el 7'35% pertanyia al

que hem anomenat família "desestructurada" (66 alumnes). Finalment, l'1'23% dels i de les alumnes es reservaven aquesta resposta i preferien no contestar.

Gràfic 8

2. LA HIPÒTESI I ELS RESULTATS

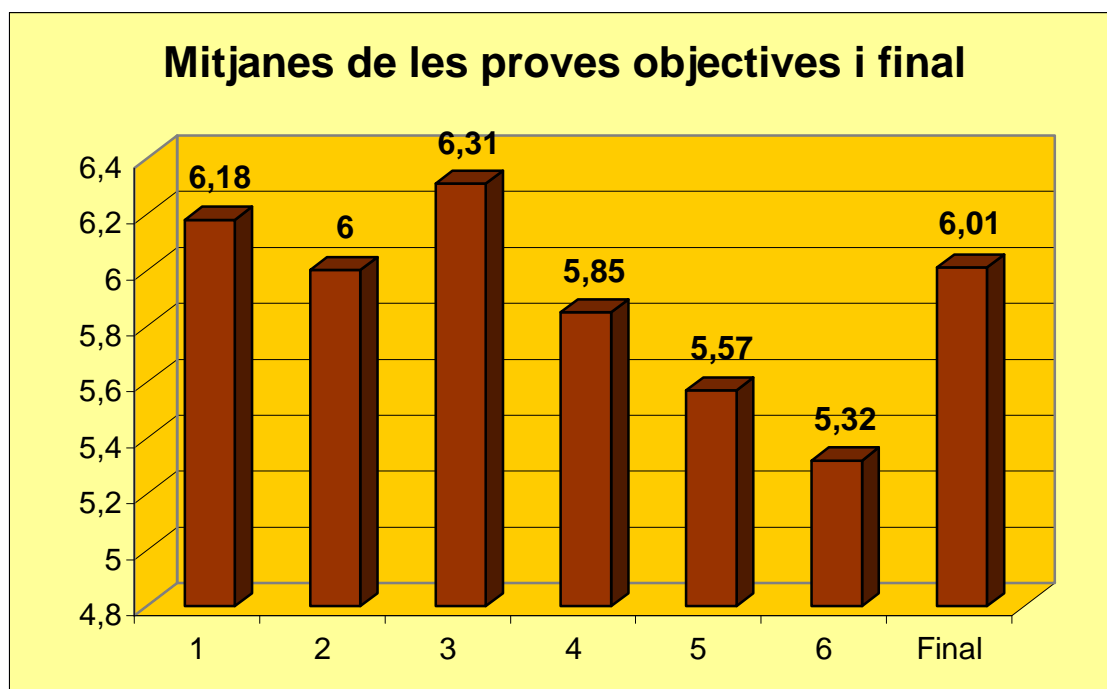
Recordem que, seguint el disseny previst de la investigació, de des finals de gener fins a juny de 2006, el professor/a va passar les 6 proves objectives⁶ al mateix temps que les avaluacions obertes ordinàries que ell/a acostumava a passar a la meitat dels grups. L'altra meitat, pel contrari, només van realitzar les esmentades proves obertes ordinàries. Finalment, tots els alumnes que participaven en aquesta investigació van realitzar una prova final comuna, que incloïa tot el programa d'Història i que combinava preguntes d'avaluació objectiva amb d'altres d'avaluació oberta, i que, a l'igual que les sis proves objectives, havia estat consensuada per tot l'equip de la investigació⁷.

⁶ Cal esmentar que en la majoria dels casos, i per qüestions de calendari, la majoria del professorat es va excusar per no poder passar la prova número 6. En alguns casos, i pels mateixos motius, tampoc van poder realitzar la cinquena prova.

⁷ Totes aquestes proves objectives són consultables a l'annex 5 i la prova final a l'annex 6.

Els resultats de les proves objectives s'han mantingut al voltant del 6 de mitjana oscil·lant entre un màxim de **6'31** i un mínim de **5'32**. Dins de les dades que no apareixen al **gràfic 9** cal destacar que la nota més alta a totes les proves va ser d'un 10 (excepte a la prova final que va ser d'un 9'87), mentre que la més baixa va ésser d'un 0 a la totalitat dels casos. Així, doncs, la prova objectiva manté un màxim ventall de qualificacions.

Gràfic 9

Com ja s'ha explicat al primer apartat del present capítol, titulat *El perfil de la mostra*, van ser 560 els i les alumnes que realitzaven les proves objectives, mentre que foren 480 els que no realitzaren aquestes proves i només feren la prova final. D'aquests 560, degut a la no assistència a classe per malaltia o altres temes, en cap cas la totalitat d'aquests/es van realitzar alguna de les proves. Per clarificar una mica aquest fet, a la taula 3 detallem quants/es alumnes realitzaren cadascuna de les proves, ja que són en aquests/es en els que es basa la mitjana abans detallada.

Com es pot observar a la **figura 18**, en les quatre primeres proves la quantitat va sobrepassar els 500, en la cinquena ja va haver-hi una davallada (3 dels 22 centres no van poder realitzar-la per qüestions de calendari) i a la sisena la davallada va ser encara més gran (en aquest cas només la van realitzar 7 dels 22 centres). Pel que fa als alumnes que no van realitzar la prova final (la diferència del total de 1040 als 1011 que la van realitzar és de 29) es deu a baixes durant el curs i als alumnes que per malaltia o altres possibles motius van faltar a classe el dia que es realitzava aquesta prova.

Figura 18

Prova	Nombre d'alumnes que la realitzaren
1	524
2	512
3	533
4	536
5	464
6	179
Final	1011

Tanmateix, a la **figura 19** observem com la mitjana de les proves objectives i final era bastant diferent en uns centres que en uns altres. Observem que els centres l'alumnat dels quals van obtenir millors notes a la mitjana de les proves objectives i a la prova final van ser el 15, el 7 i el 21 (marcats en vermell).

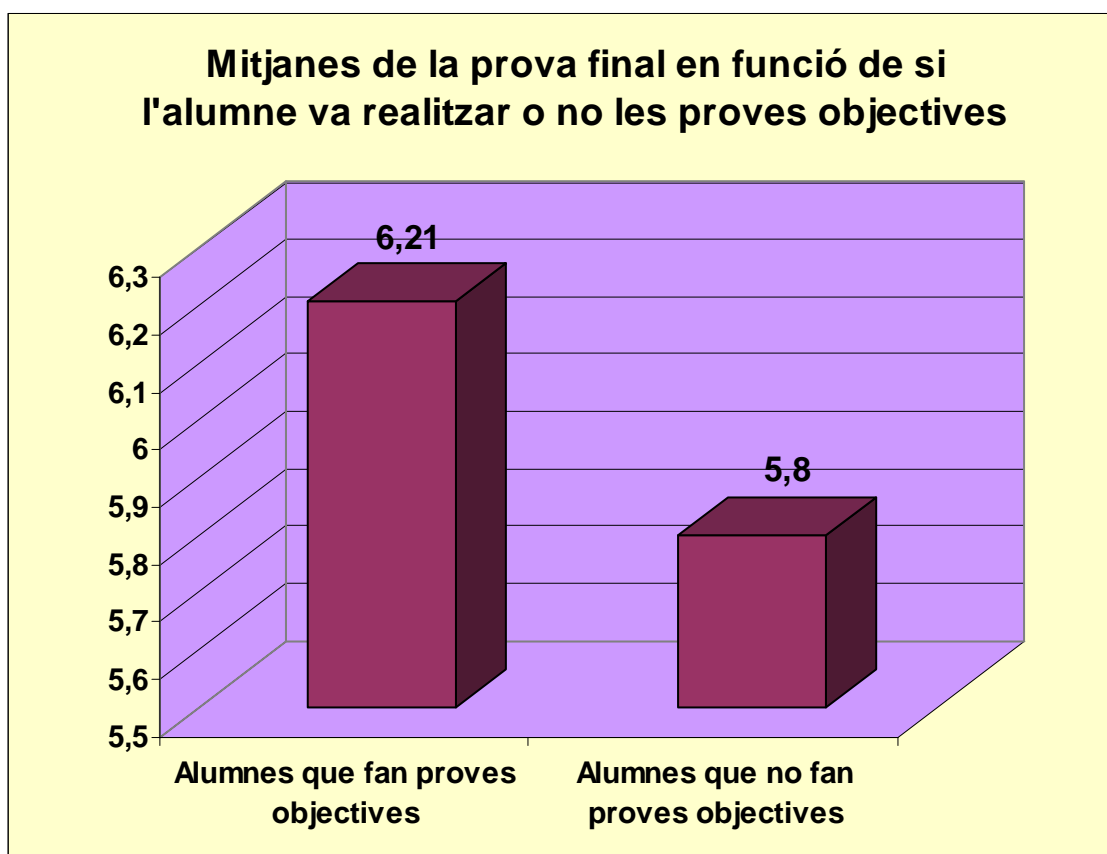
Figura 19

Centre	Prova Obj. 1	Prova Obj. 2	Prova Obj. 3	Prova Obj. 4	Prova Obj. 5	Prova Obj. 6	Mitjana proves objectives	Prova final
Centre 1	5,57	5,58	6,54	5,24	5,11	3,52	5,26	5,96
Centre 2	5,16	4,81	4,66	3,56	3,87		4,41	5,12
Centre 3	3,96	4,74	5,46	3,92			4,52	5,17
Centre 4	6,26		6,00	5,14			5,8	5,46
Centre 5	5,73	5,93	5,88	4,83			5,59	5,95
Centre 6	7,12	6,63	6,73	6,67	6,05	5,04	6,37	6,78
Centre 7	7,35	8,24	8,39	7,84	7,04		7,77	6,85
Centre 8	6,06	6,11	5,51	5,62	6,74		6	5,61
Centre 9	5,09	8,82	8,44	8,56	7,93	8,37	7,86	5,69
Centre 10		5,44	5,49	5,81	6,01		5,68	5,58
Centre 11	6,58	5,91	6,11	6,01	6,38	6,33	6,22	5,54
Centre 12	5,72	5,95	5,76	4,31	4,89	4,50	5,18	5,92
Centre 13	6,04	4,85	6,71	5,90	4,57		5,61	6,08
Centre 14	6,83	5,02	6,72	5,47	4,24		5,65	5,65
Centre 15	6,77	7,98	7,07	7,33	6,95		7,22	7,26
Centre 16	4,68	3,08	3,69	4,88	4,60		4,18	4,80
Centre 17	5,62	5,40	4,88	6,45	4,78	4,23	5,22	7,01
Centre 18	7,33	6,50	5,94	5,43	5,07		6,05	6,98
Centre 19	7,78	5,98	5,96	5,56	4,92	4,66	5,81	6,07
Centre 20	6,57	6,47	7,58	6,25	5,79		6,53	6,28
Centre 21	6,50	6,94	7,60	6,79	5,79		6,72	7,05
Centre 22	6,84	5,13	6,33	4,92	4,40		5,52	5,53

I ara, a continuació, ens dedicarem a comprovar el nostre principal objecte d'estudi, és a dir, si l'alumnat que havia realitzat les proves objectives al llarg del curs ha obtingut una millor nota a la prova final.

Com ja havíem esmentat anteriorment, el nombre d'alumnes que van realitzar les proves objectives (560) era lleugerament superior als que no les realitzaven (480). Tanmateix, la diferència de nota és prou notable, ja que varia d'un 5'80 a un 6'21. Amb aquesta diferència de 41 centèsimes, afirmem, doncs, que **la nostra hipòtesi segons la qual les proves de correcció objectiva –fàcils i ràpides de corregir– si es poden introduir com un element d'avaluació-aprenentatge amb una certa freqüència en el decurs de la docència de la Història, en milloren l'eficiència de l'aprenentatge perquè col·laboren a disminuir la discontinuïtat en l'esforç realitzat per l'alumnat al llarg dels cursos** queda confirmada si més no com a tendència seguint així els resultats que s'han observat en les investigacions precedents.

Gràfic 10

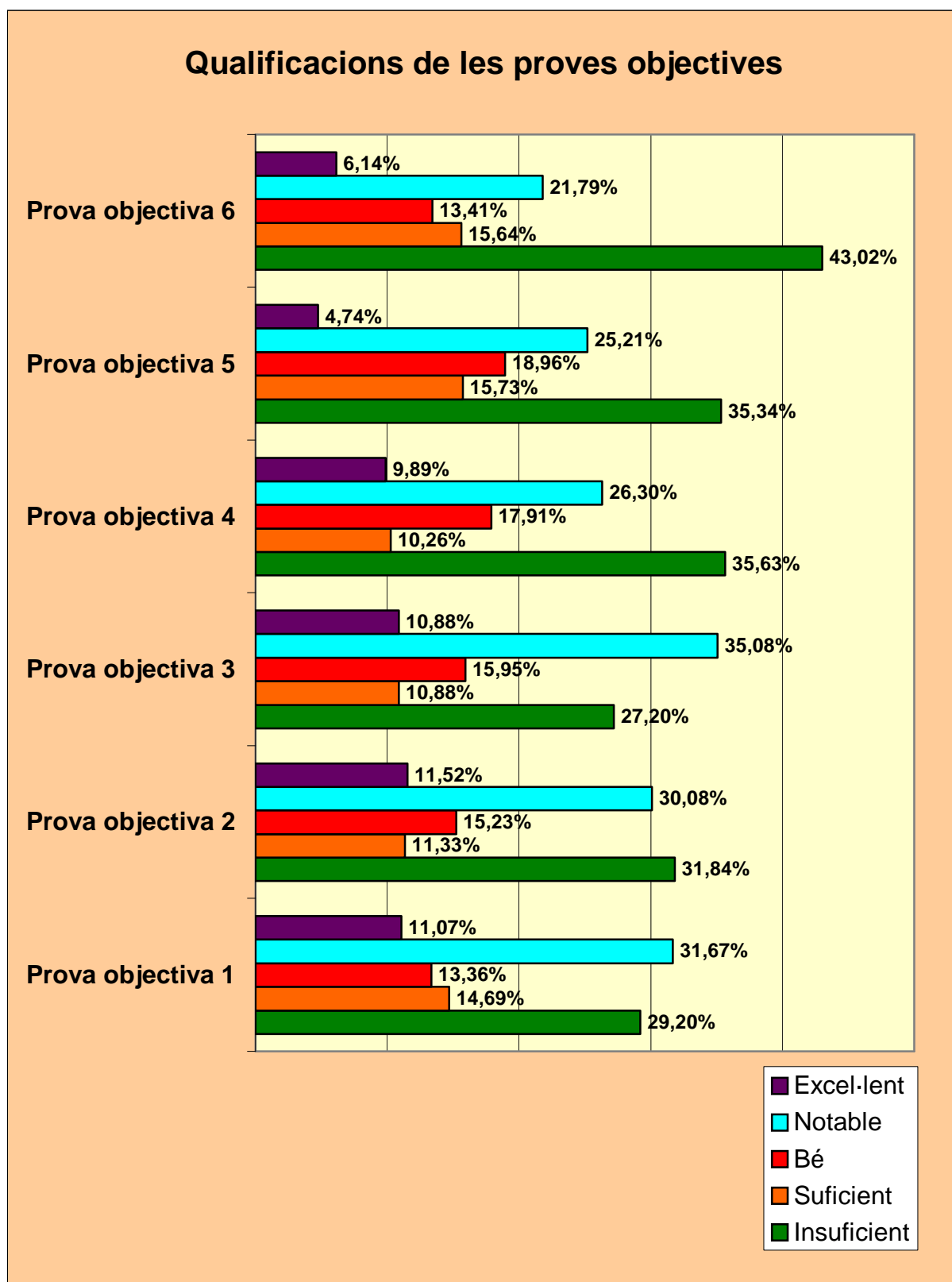
Però, a més, aquesta tendència no només és observable de forma generalista, sinó que també és observable centre a centre (excepte comptades excepcions). Aquest fet queda detallat a la **figura 20**:

Figura 20

Centre	Mitjana de la prova final de l'alumnat que va realitzar les proves objectives	Mitjana de la prova final de l'alumnat que no va realitzar les proves objectives
Centre 1	6,07	5,85
Centre 2	5,74	4,47
Centre 3	5,70	4,67
Centre 4	6,16	4,66
Centre 5	5,97	5,92
Centre 6	7,05	6,5
Centre 7	6,74	6,99
Centre 8	6,12	4,98
Centre 9	5,32	6,16
Centre 10	5,74	5,41
Centre 11	5,47	5,61
Centre 12	6,05	5,78
Centre 13	6,17	6
Centre 14	6,09	5,28
Centre 15	7,54	6,63
Centre 16	4,44	5,17
Centre 17	7,01	6,53
Centre 18	7,45	5,68
Centre 19	6,5	6,03
Centre 20	6,5	6,94
Centre 21	7,17	5,62
Centre 22	5,44	4,08

Com es pot observar a la taula, excepte a cinc centres (marcats en vermell), a tota la resta la nota mitjana de la prova final és més alta en el cas dels alumnes que han realitzat les proves objectives.

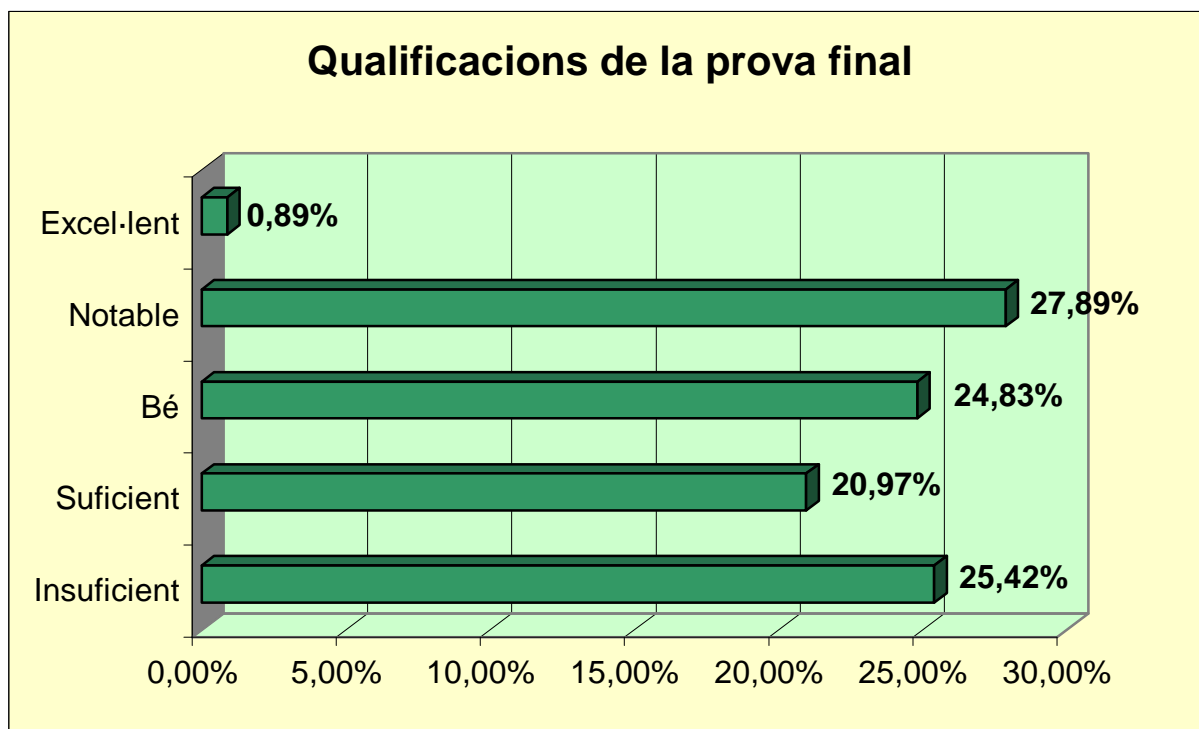
Gràfic 11

D'altra banda també vam voler comparar les qualificacions de les proves objectives. En el **gràfic 11** veiem que aquestes qualificacions presenten un alt grau d'estabilitat, ja que els resultats són similars. En gairebé la totalitat dels casos el percentatge més alt és el dels insuficients (oscil·lant entre el 27% i el 43%), sorprenent i majoritàriament seguit pel notable (entre el 21% i el 35%), el bé (entre el 13% i el 17%), el suficient (entre el 10% i el 15%), i, finalment, l'excel·lent (entre el 4% i l'11%).

A continuació, el **gràfic 12** ens ofereix els resultats de les qualificacions de la prova final, la qual, com ja hem esmentat en altres ocasions, compartia les preguntes de caràcter objectiu amb les preguntes obertes seguint el model de la tipologia de proves de competències bàsiques dutes a terme pel Departament d'Educació. Tal i com podem observar, la tendència de les qualificacions no dista molt de la de les proves objectives.

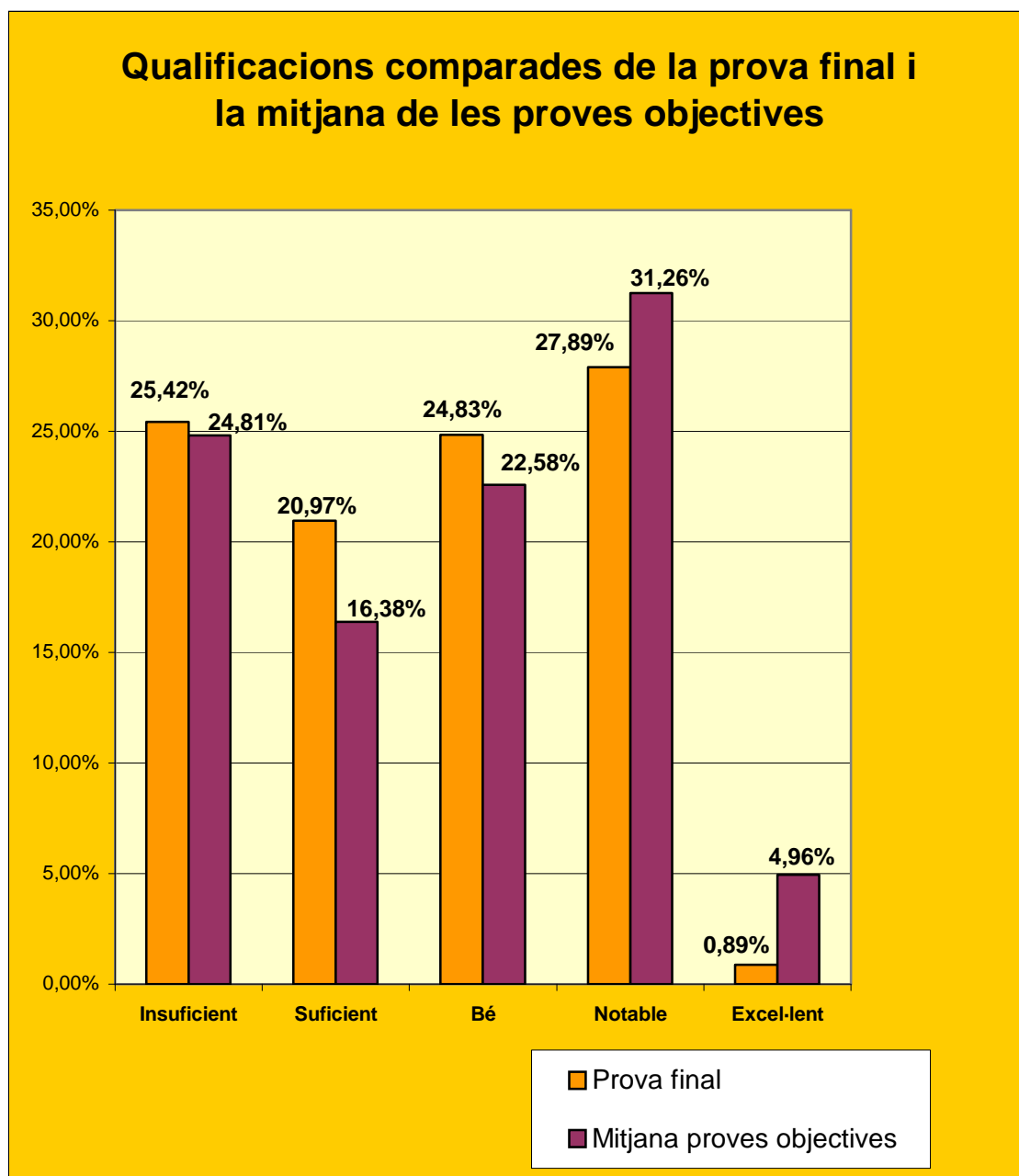
Gràfic 12

Finalment, i afinant una mica més les dades, també oferim un gràfic en el qual podem observar la comparació entre les qualificacions obtingudes de la prova final i les de la

mitjana de les proves objectives. Com veiem, la tendència és bastant similar i la diferència més gran s'observa als percentatges dels excel·lents. D'aquesta forma sembla deduir-se que l'instrument és fiable i mesura bé.

Gràfic 13

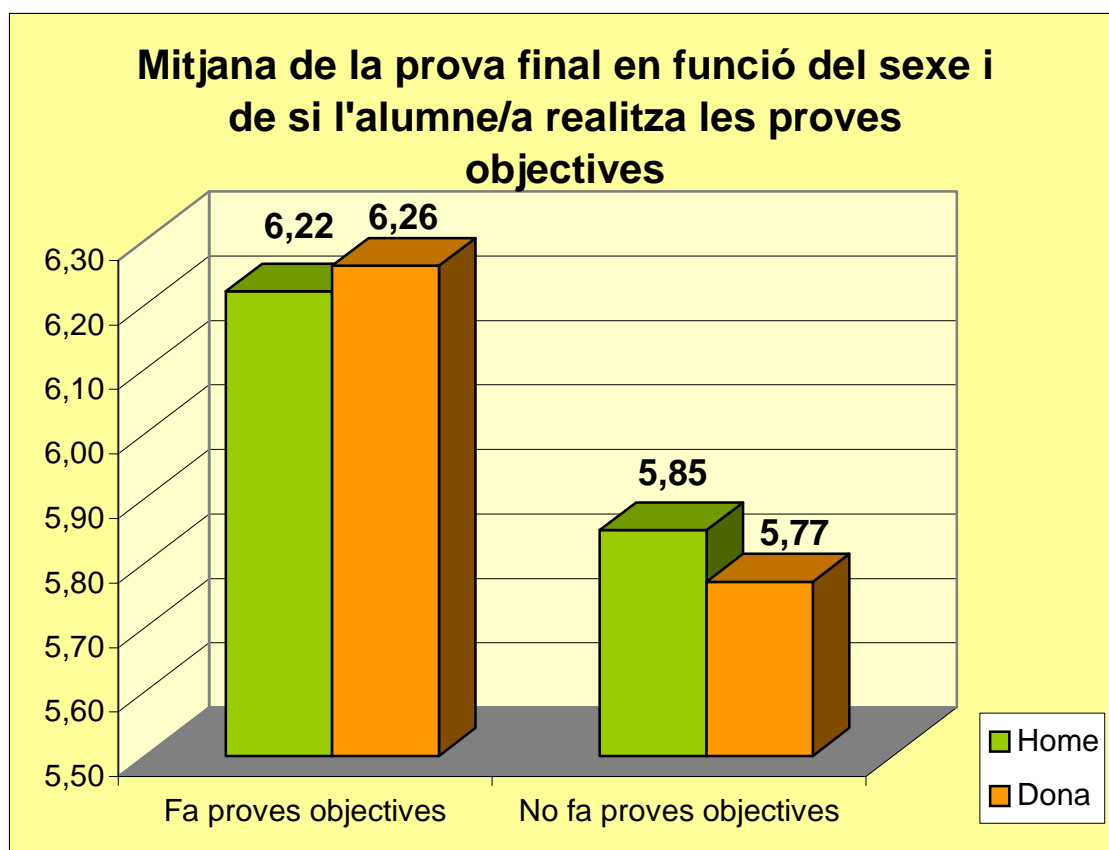

3. LES ALTRES DADES D'INTERÈS

Tot i que l'objectiu principal era verificar la hipòtesi, a l'objectiu núm.7 de la recerca es postulava l'explotació de les dades obtingudes per obtenir informació marginal a l'objecte principal de la tesi que fos d'interès per a la reflexió.

De les dades obtingudes hem considerat que era d'interès esbrinar aspectes com la correspondència entre la nota de la prova final amb el sexe, la procedència o condició social d'alumnes i pares, les condicions d'estudi i l'ajut que l'alumne/a rep a casa, o, per exemple, les seves expectatives de futur.

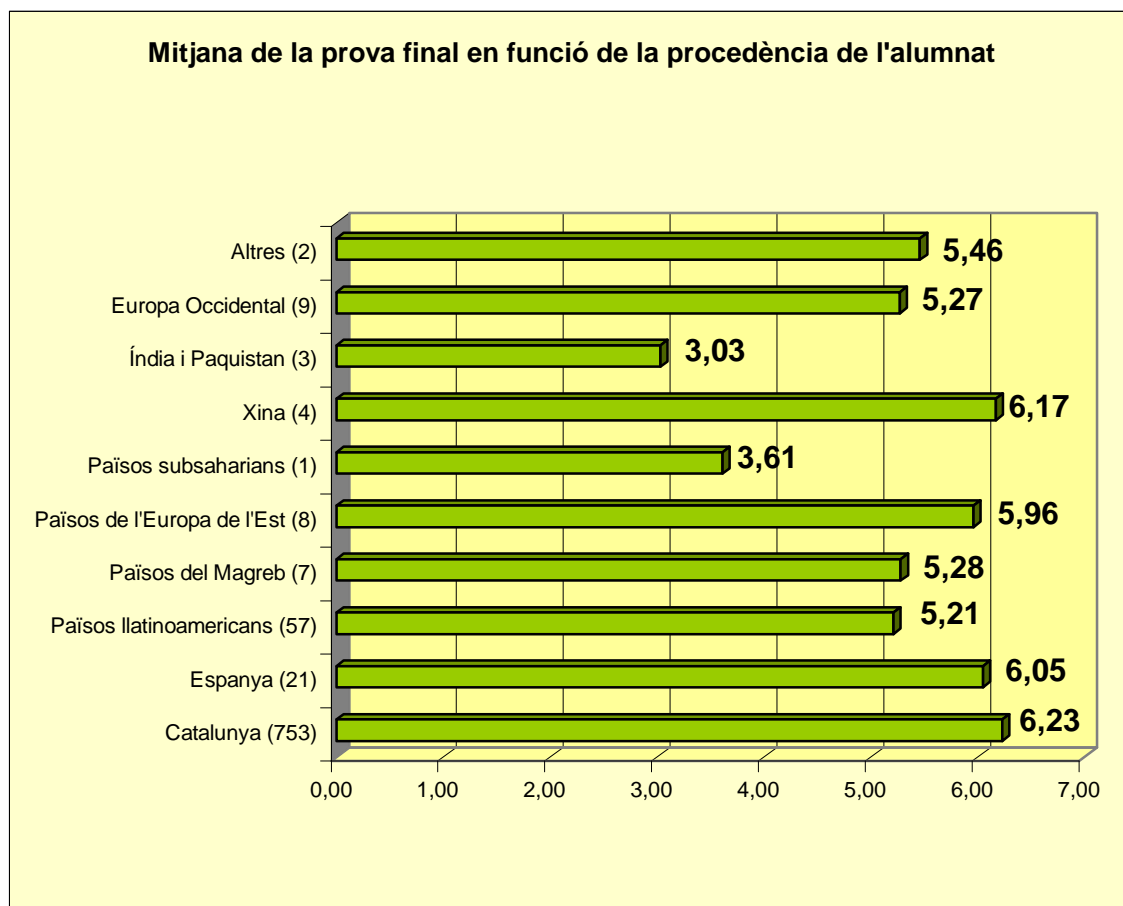
Gràfic 14

Primerament, en el **gràfic 14** hem volgut reflectir les diferències en els resultats en referència al sexe de l'alumnat. Tot i que, tal i com observem, la diferència és mínima, i a més, no té correspondència entre l'alumnat que realitzava les proves de correcció objectiva i el que no les realitzava. Si comparem la nota mitjana de la prova final dels homes i les dones que realitzaven les proves de correcció objectiva, només trobem una diferència de 4 centèsimes. Les dones obtenen una mitjana de 6'26 i els homes de 6'22, per tant ho podem considerar com inapreciable.

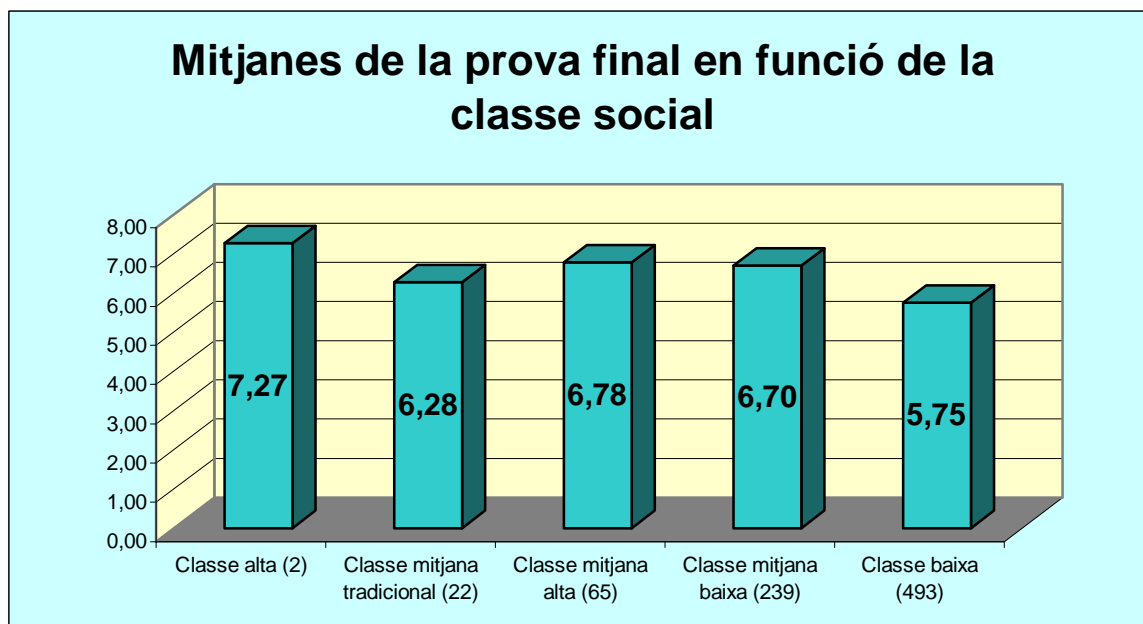
D'altra banda, en el cas de l'alumnat que no realitzava les proves de correcció objectiva són els homes els que obtenen una mitjana millor, però també insignificant, ja que la diferència és únicament de 8 centèsimes.

Gràfic 15

Pel que fa a la procedència de l'alumnat, en el **gràfic 15** observem que els i les alumnes nascuts a Catalunya, tenen una mitjana que en la majoria dels casos és relativament més alta que els que els i les alumnes nascuts a fóra. Tal i com observem en aquest gràfic, i com ho farem en d'altres a partir d'ara, hem volgut incloure al costat de la categoria i entre parèntesi, la quantitat d'alumnes a la qual aquesta fa referència. Entenem que d'aquesta oferim tota la informació i que la gràfica es pot analitzar de forma més precisa. És a dir, cal tenir present que tal com es veu en aquest exemple, el percentatge d'alumnes nascuts/des a Catalunya és visiblement més alt que els nascuts a la resta de l'estat o a d'altres països.

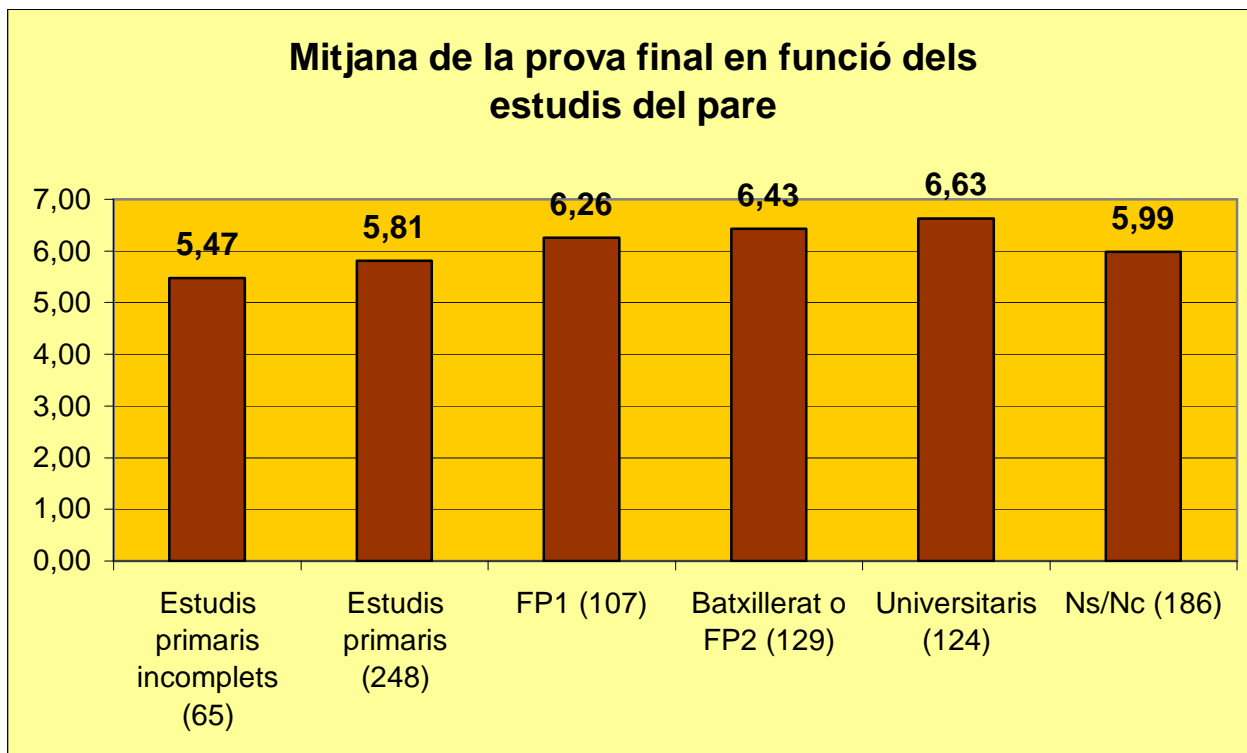
Gràfic 16

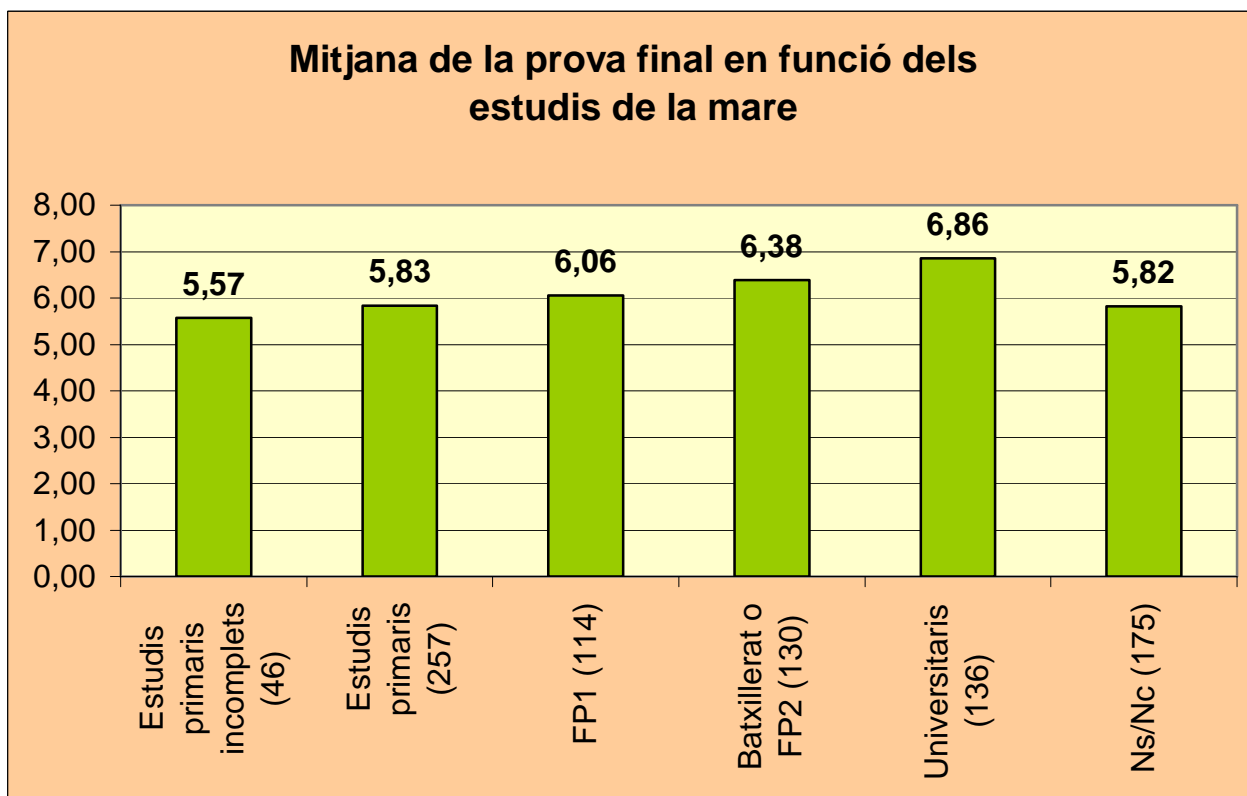
Pel que fa a la classe social, és palesa la diferència entre l'alumnat de les classes qualificades com a altes. Observem que els i les alumnes pertanyents a la classe alta obtenen una mitjana de la prova final d'un 7'27, fet que sobrepassa en gairebé dos punts a la mitjana dels alumnes de classe baixa. Entremig d'aquestes dues tendències queden la classe mitjana alta, amb un 6'78, la classe mitjana tradicional, amb un 6'28 i la classe mitjana baixa, amb un 6'70.

També ens va resultar força interessant observar la correspondència entre la formació del pare i la mare amb la nota final de l'alumne/a. A continuació, els **gràfics 17 i 18** ens ofereixen aquests resultats.

Gràfic 17

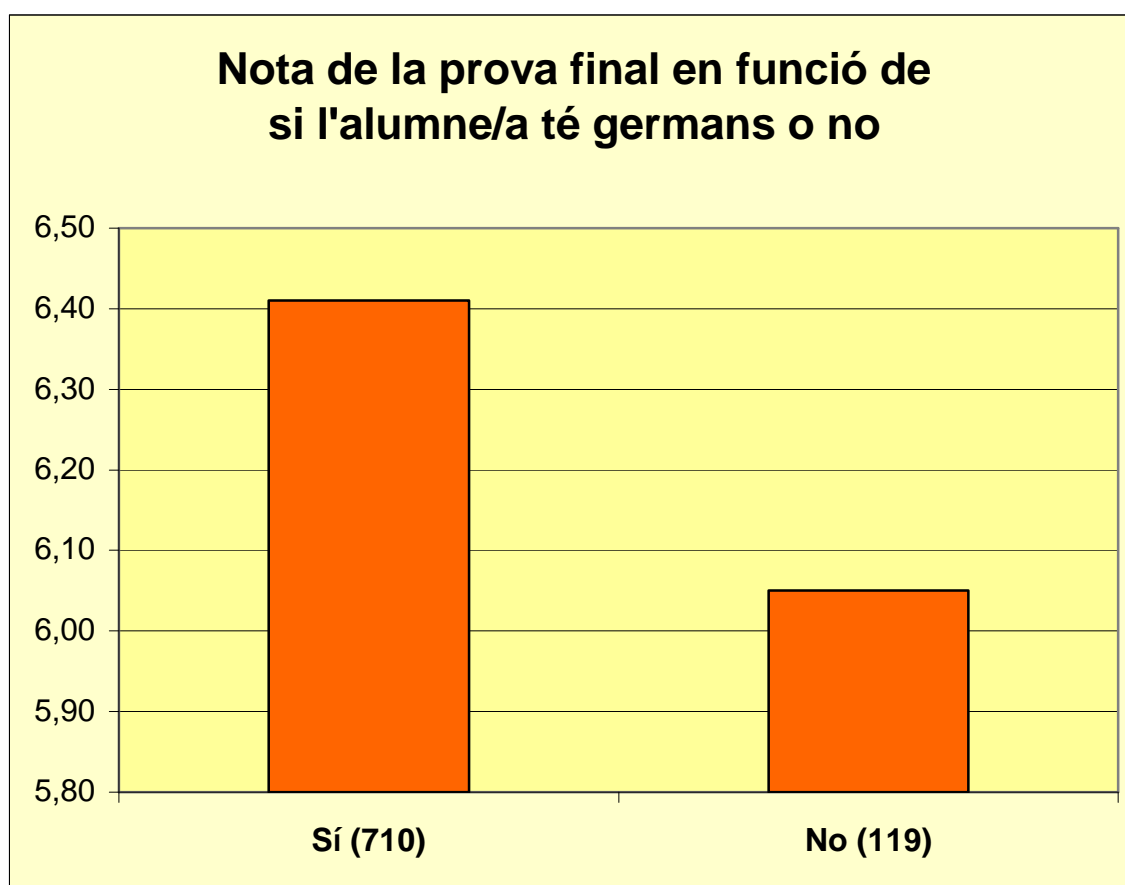
Gràfic 18

Com podem observar, en els dos casos la nota més alta correspon a l'alumnat en el que el pare o la mare han realitzat estudis universitaris, seguits pels estudis acabats de major a menor nivell. D'alguna manera aquests resultats corroboren la tendència que dins el GRUP DHIGECS es va observar per al conjunt d'Espanya a la recerca *Els joves i el repte europeu*⁸. En aquesta recerca s'assenyalava que era més important el capital cultural dels pares que no pas pròpiament parlant el nivell econòmic. Els fills dels pares amb estudis universitaris obtenien més bona qualificació.

Una altra dada que ens ha sorprès i que, a continuació detallem al **gràfic 19**, és aquella en la qual es demostra que els i les alumnes que no tenen germans, obtenen una millor nota.

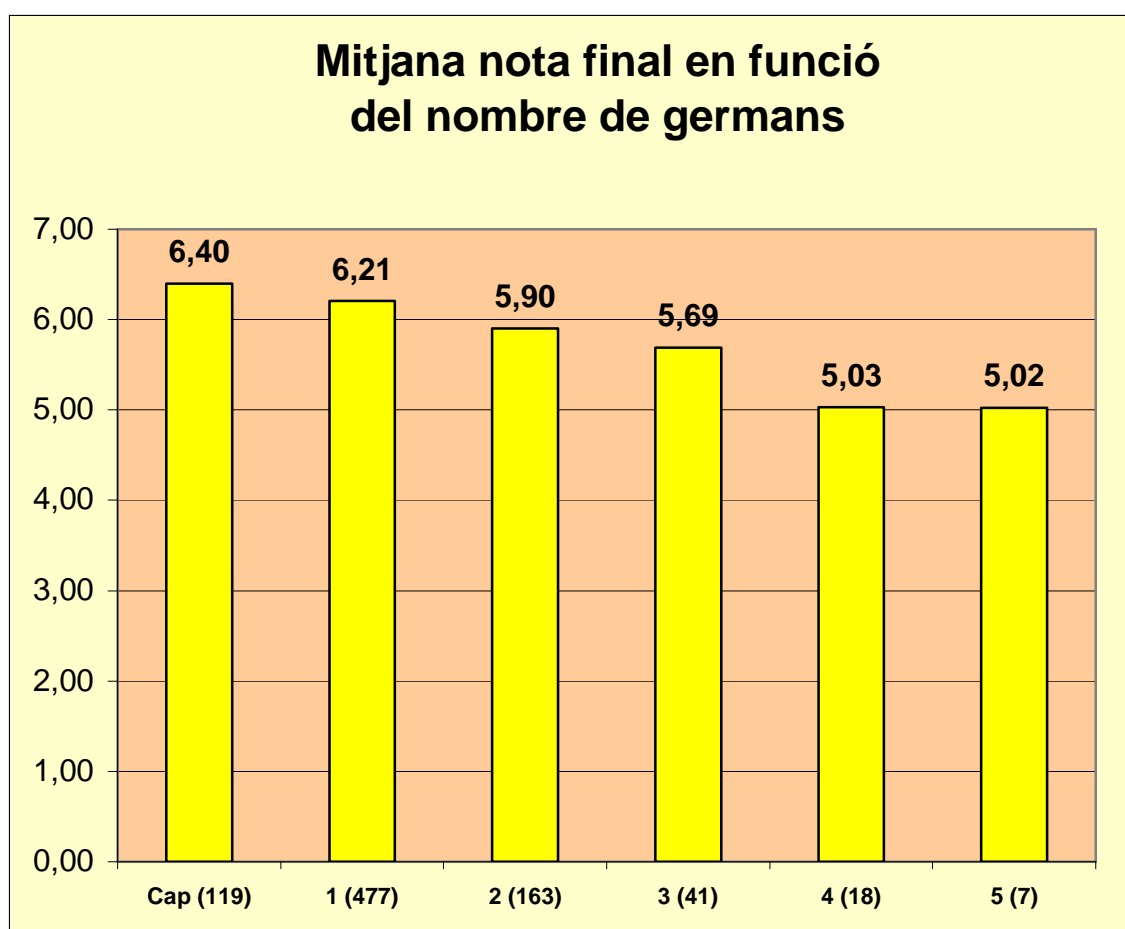
Gràfic 19

⁸ J. Prats (dir) et al: *Els joves i el repte europeu*. Fundació "la Caixa". Col·lecció estudis socials. Barcelona: 2002. Pàg. 232.

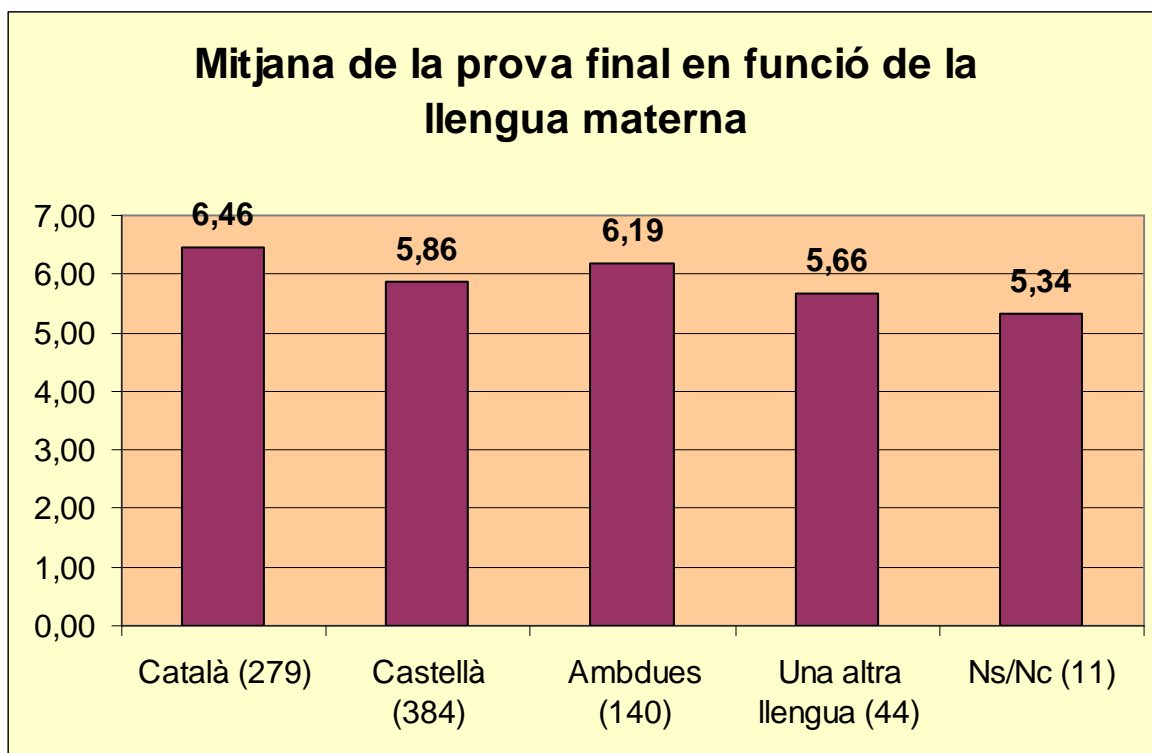
Aquesta dada, la qual sembla demostrar que l'alumnat que no té germans òbviament rep més ajut escolar per part dels pares, es reforça en el **gràfic 20**. En aquest gràfic observem que la mitjana de la prova final va disminuint en quant l'alumne/a té més germans. Al costat del nombre de germans, hem indicat la quantitat d'alumnes a la que fa referència.

Gràfic 20

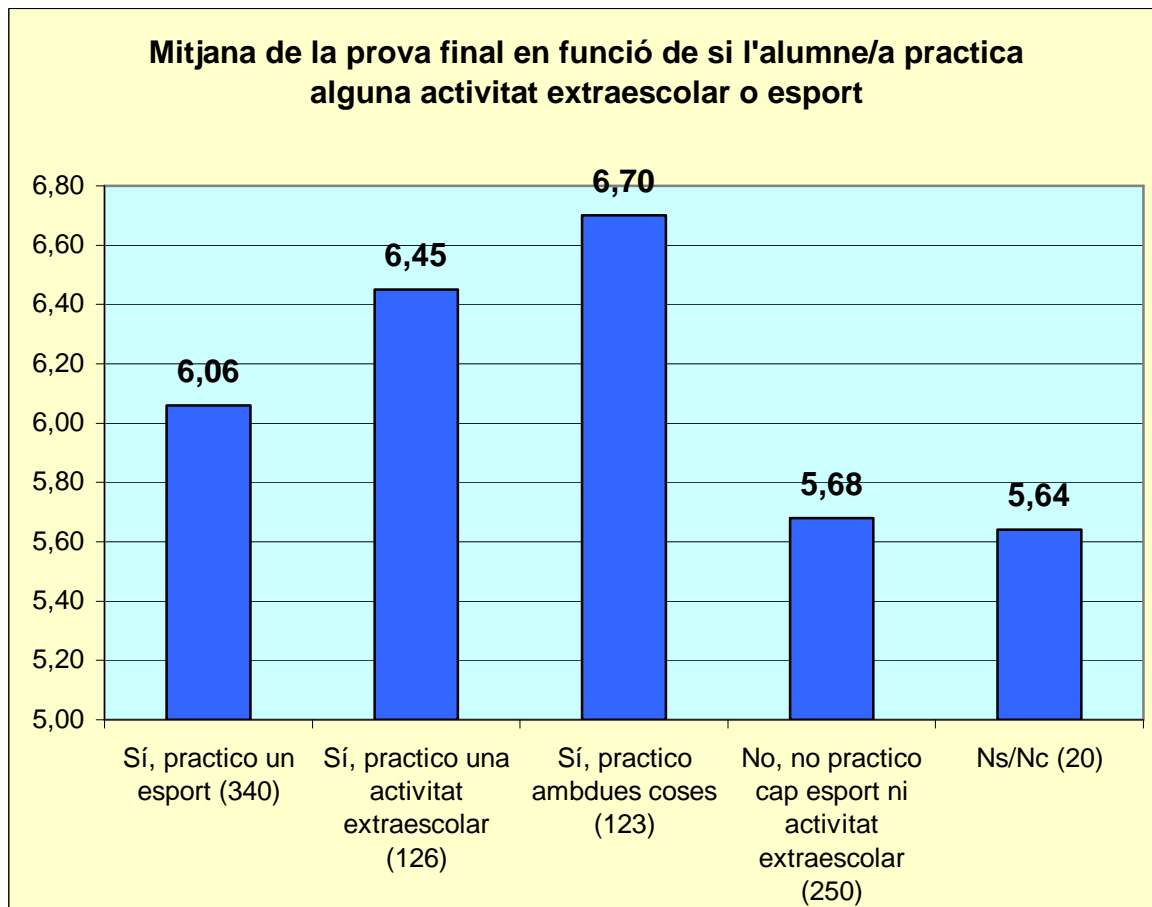

En el **gràfic 21** observem una constatació que ens va cridar bastant l'atenció. Correspon al fet de que els i les alumnes la llengua materna dels quals és el català obtenen la millor nota a la prova final. Per si aquesta dada no fos suficient, en segon lloc no apareix l'alumnat castellanoparlant sinó el que parla indistintament les dues llengües a casa, quedant demostrat així que el bilingüisme no comporta cap disminució ni alentiment en l'aprenentatge.

Gràfic 21

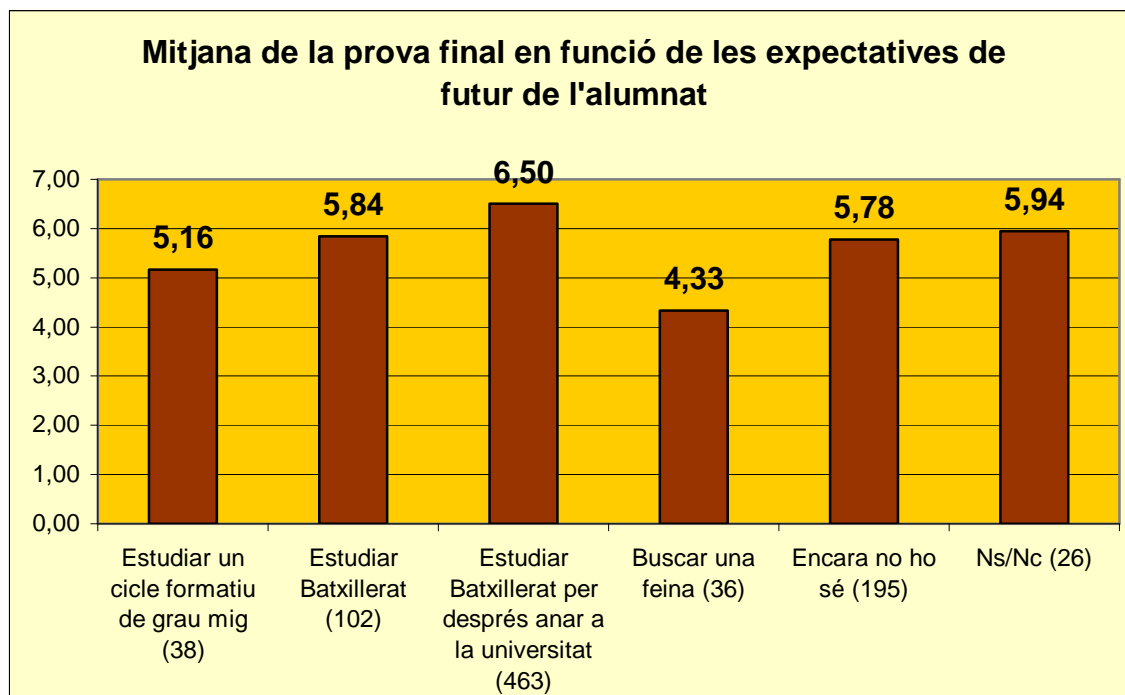

Gràfic 22

En el **gràfic 22** també comprovem que l'alumnat que declara practicar un esport, una activitat extraescolar o, fins i tot les dues coses alhora, obté una nota de la prova final bastant superior a l'alumnat que declara no realitzar cap d'aquestes activitats.

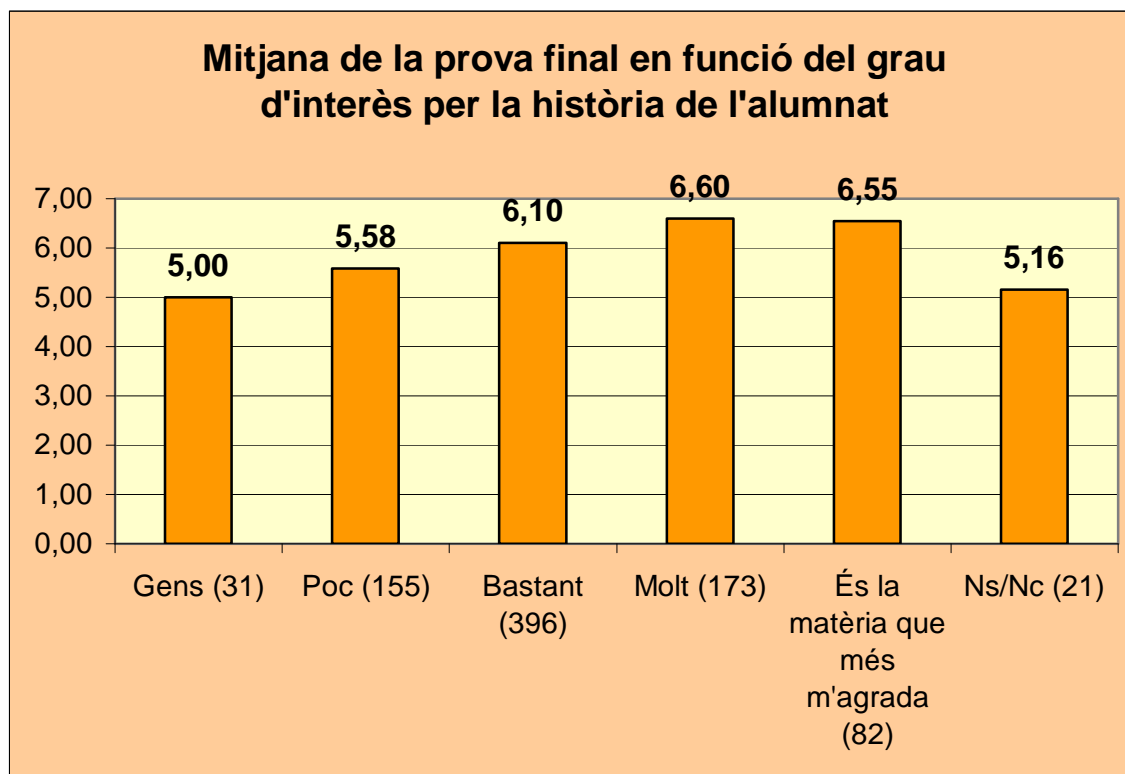
Gràfic 23

En el **gràfic 23** també observem que les expectatives de futur de l'alumnat influeixen en aquesta nota de la prova final. Així, l'alumnat que té previst anar a la universitat obté la nota més alta, amb un 6'50, seguit de l'alumnat que potser encara no pensa en la universitat, però sí en que cursarà el Batxillerat, amb un 5'84.

Finalment, en el **gràfic 24** comprovem també una cosa interessant: que el grau d'interès que l'alumnat té per la història també influeix en els resultats de la prova final. Encapçalant les mitjanes apareixen els i les alumnes als que la història els interessa molt o els que reconeixen que aquesta és la matèria que més els agrada. A continuació, la nota mitjana va disminuint al mateix temps que el grau d'interès per l'assignatura.

Gràfic 24

4. RESULTATS DE L'ENQUESTA FINAL DEL PROFESSORAT

Ens ha semblat procedent dedicar un apartat del present capítol a explicar quines van ser les principals aportacions i valoracions del professorat participant a l'experiència a través de l'enquesta final⁹ que els vam passar. Per començar, hem de dir que dels 22 professors/es participants només van contestar-la un total de 15. El fet que l'enviéssim un cop finalitzat el curs i ja iniciades les vacances escolars probablement va incidir en aquest fet.

A partir d'aquest moment analitzarem els resultats de l'enquesta pregunta a pregunta. A la primera pregunta, **“Has estat tu el professor/a que ha impartit les classes als grups?”**, 14 dels professors responen afirmativament i només un d'ells/es admet haver estat el nostre contacte al mateix temps que tutoritzava i donava les nostres instruccions de la recerca a un altre professor/a del centre.

⁹ L'enquesta final del professorat és present a l'annex 7.

La segona pregunta investigava sobre si ***Els dos grups han estat impartits pel mateix professor/a?***. I en aquest cas la resposta també ha estat majoritàriament afirmativa, ja que únicament un dels professors declarava que no, que cadascun dels grups havia estat impartit per un professor diferent. Per tant, fins aquí l'experiència gairebé segueix la norma al cent per cent, sense pràcticament cap desviació o anomalia.

Pel que fa a la pregunta ***“Amb quina freqüència vas passar les proves objectives?”*** la resposta del professorat és totalment heterogènia: 1 dels professors/es declara fer-ho *“entre dues i tres setmanes”*; 4 diuen fer-ho *“entre dues i tres setmanes, en la mesura del possible”*; 5 admeten passar les proves *“amb un espai superior a tres setmanes”* i, finalment, 4 professors expressen que *“en funció de molts factors, quan he pogut”*¹⁰. Amb aquestes respostes sí que detectem certes anomalies, ja que no tot el professorat va passar les proves entre dues i tres setmanes, tal i com estava previst. Fins i tot, tal i com hem explicat al segon apartat d'aquest capítol, a alguns dels centres no es van poder arribar a passar totes les proves. Som conscients que la realitat dels centres és difícil i que en ocasions les temporitzacions no es poden portar a terme tal com està planificat, així que no els considerem responsables. Estem plenament convençuts que cadascun dels professors/es participants van fer el que estava a la seva mà per fer-ho el millor possible.

Obviem la quarta pregunta, ja que després de les respostes anteriors, considerem inoperant oferir totes les dates en les que va realitzar les proves cadascun dels professors/es. A la pregunta ***“Quanta estona van trigar els alumnes a partir de la tercera prova?”***, la resposta majoritària va ser la de *“entre mitja hora i una hora”* (8 professors/es). Mentre que 5 professors/es declaraven que aproximadament mitja hora i 2 que gairebé tota l'hora de classe. En aquest cas, les respostes majoritàries també

¹⁰ Per arribar al total de 15, hem de sumar una professora que es devia despistar ja que no va respondre aquesta pregunta de l'enquesta.

s'adapten al que nosaltres intuïem i desitjàvem, que les proves duressin entre mitja hora i quaranta-cinc minuts.

A la sisena pregunta, 11 dels professors/es confirmen haver utilitzat les proves de correcció objectiva per alguna altra utilitat didàctica, mentre que 4 ho neguen. Entre els que responen afirmativament, les utilitats que atorguen a les proves són les de correcció pública (6 professors/es), repassar temes (5 professors/es) i intercanvi d'opinions (3 professors/es).

Tretze dels professors/es enquestats/des confirmen que les proves de correcció objectiva que van passar al seu alumnat comptaven per a la nota final. Entre els percentatges, aquests oscil·len entre un 30 i un 80 per cent. D'altres també afirmen que compten un 40 per cent del total del 60 per cent que compta la totalitat de les proves o que realitzava la mitjana entre les PCO i els exàmens realitzats a cadascun dels temes, etc. A la resposta 9, tot els professors/es excepte un que declarava que en el seu cas les PCO no comptaven per nota, confirmen que l'alumnat sap si aquestes compten o no per a la nota final.

A la pregunta ***“Has fet algun altra tipus d'activitat d'avaluació que comptés per a la nota de l'alumnat a banda de les proves obertes i de les proves de correcció objectiva?”*** pràcticament la totalitat del professorat afirma que sí (excepte un). Òbviament, les activitats realitzades són molt diverses: proves per valorar l'expressió, dossiers o exercicis de cadascun dels temes, treballs monogràfics, proves orals, eixos cronològics, mapes, etc.

Ens va sobtar que a la pregunta ***“L'alumnat que no feia la prova objectiva, ¿era objecte d'alguna altra prova al mateix temps?”***, sorprenentment 7 dels professors/es responguessin afirmativament. Tot i que, posteriorment, quan se'ls

preguntava que quin tipus de prova era, vam comprovar que es tractava d'exercicis de classe, del llibre,...difícilment qualificables com a pròpiament exàmens.

Segons el professorat participant, l'actitud i el grau d'acceptació de l'alumnat davant de les proves de correcció objectiva ha estat "molt bona des del principi" excepte en dos dels casos. Una de les professores declara que els seus alumnes manifestaren "una actitud negativa per ser sotmesos a més proves que l'altre grup". I un altre professor afirmava que els seus alumnes "al principi van acceptar les proves de grat, però després se'n van cansar". L'argument utilitzat per aquests alumnes era que la qualificació podia minvar més del que s'esperava, ja que el marge d'error al no comprendre alguns plantejaments era més alt que en una prova tradicional. Però, descomptant aquests dos darrers professors considerem tot un èxit que la gran majoria de l'alumnat acceptés de bon grau les proves de correcció objectiva segons la percepció expressada pel professorat.

I si la valoració de l'alumnat és bona, la del professorat encara ho és més. 7 dels professors/es valoren l'experiència de la utilització de les proves objectives com a "molt bona", mentre que la resta ho fan com a "bona". D'entre les raons que donen per valorar-la així, destaquem les següents:

➤ *"Em permeten avaluar un tipus de coneixement diferent al de la prova oberta. Crec que a primer d'ESO, quan encara tenen força dificultat per expressar per escrit certes idees, les proves de correcció objectiva permeten consolidar aprenentatges concrets força importants. A més, aconseguixen que l'alumnat s'adoni de la importància dels textos, de les imatges i de les fonts històriques en general".*

➤ *"A mi se'm queixaven els alumnes del grup de control, que també volien fer les proves. Als alumnes els agradava molt el propi disseny de les proves, que la*

correcció fos absolutament objectiva i que no haguessin d'escriure. En general he trobat que reflectia força bé el que havien estudiat.(...)"

➤ *(...)“Crec que les proves objectives poden servir per veure les mancances concretes dels alumnes i intentar corregir-les.*

Aquest tipus de proves es podrien incorporar en l'aplicació Moodle o en els Hotpotatoes”.

➤ *“Penso que l'alumnat s'ha enfrontat a una prova nova i ha estat per a ells una experiència positiva i alhora gratificant, ja que fins i tot els que tenen més dificultats podien participar en la prova i contestar i de vegades encertar la resposta. Són proves motivadores per als alumnes per la seva rapidesa de fer i de saber la resposta.”*

➤ *“Bona perquè els alumnes que les aproven realment han demostrat que saben el tema i, per altra banda els alumnes als que els costa expressar-se per escrit (que n'hi ha) amb una mica d'esforç (lectura) poden demostrar el que saben de socials (en aquest cas).”*

➤ *“Els alumnes amb una mitjana d'insuficient alt i suficient els ha ajudat molt a superar la història ja que al visualitzar la resposta certa entre d'altres recordava millor la resposta. Els altres alumnes, que ja anaven molt bé, els hi ha estat bastant fàcil (dit per ells).”*

➤ *“El saber d'antuvi el contingut de la prova i el fet de no poder-la modificar m'ha ajudat a controlar el temps de cada tema.”*

- *“Els alumnes podien comprovar, d’una forma diferent, els seus coneixements i la seva capacitat de relació amb els coneixements treballats a cada unitat. A més, els models d’examen eren molt atractius i agradables de treballar.”*

- *“Els alumnes que han fet la prova objectiva s’han sentit més motivats i, en general, feien més preguntes i mostraven més interès en aprendre (faig aquesta valoració comparant l’evolució dels dos grups a partir del moment en què es van introduir les proves objectives en un d’ells).”*

- *“A mi m’ha ajudat a programar-me les unitats amb molta cura, posant atenció en els continguts bàsics. En el cas dels alumnes, els ha ajudat a fer un tipus de raonament que segurament amb proves obertes són més complicats. A més, com que s’havien de preparar el tema amb dues proves, l’objectiva i la oberta, i l’objectiva la corregíem entre tots i totes i la comentaven, el domini dels continguts era superior que en les altres dues classes.”*

- *“Als alumnes els hi agraden més, diuen que no han d’estudiar tant! Penso que estaria bé combinar els dos tipus de proves. En general, els alumnes més justets en surten beneficiats i els més bons, a vegades, s’equivoquen (tenen més necessitat d’explicar-se).”*

- *“Aquestes proves proporcionen tant als alumnes com al professorat, pautes diferents per conèixer el grau d’assoliment d’uns continguts, a més que els pot resultar més divertit i elimina l’apatia que pot suposar emplenar els fulls d’una prova amb molta lletra. D’altra banda potencia certes habilitats per la comprensió o l’eliminació per error. Ara bé, per l’alumne estudiós a vegades es sent defraudat, ja que no compensa l’esforç, ja que la possibilitat de l’error és major, i davant la comparació amb d’altres, més hàbils o amb una mica més de sort es pot sentir agreujat.”*

Continuant amb les preguntes de l'enquesta, la pregunta 17 interrogava al professorat sobre la seva impressió de si els resultats dels alumnes que havien realitzat les proves objectives havien estat millors que els dels qui no la feien. En aquest cas, 11 dels professors/es van considerar que els resultats del grup que realitzava les proves objectives havien estat millors, 3 que no i un dels professors va decantar-se tant pel sí com pel no. Com a cas excepcional, primerament transcriurem les raons d'aquest darrer professor:

- *“Alguns es motivaven ja que es veien capaços de fer-ho, mentre que d'altres, malgrat els resultats no fossin positius, ho veien com més fàcil i per tant no estudiaven tant com si s'esperessin una prova amb preguntes a desenvolupar.”*

A continuació, detallarem algunes de les opinions dels professors/es que van respondre afirmativament:

- *“En general els resultats han estat millors, però s'ha de tenir en compte que el grup B era més homogeni. Alguns alumnes tenen dificultats per expressar-se i sovint els costa definir què han de respondre.”*
- *“Perquè al requerir menys esforç, tots els alumnes contestaven. Per contra, en les proves normals molts alumnes ni tan sols es molestaven en llegir la pregunta.”*
- *“Al fer una “doble avaluació” s'aconseguia consolidar millor tot allò que havien après.. A més, en ser unes proves amb format engrescador, els motivava per esforçar-se a fer-ho bé.”*
- *“Crec que en fer més exàmens l'alumnat ha estudiat amb més constància. A més, com que després corregíem tots plegats, també servia per repassar.”*

- *“Penso que haver de superar noves proves serveix d'estímul a l'alumnat i que el tipus de prova els obligava a llegir amb més atenció cosa que els havia de servir per tal de respondre millor les preguntes.”*

- *“Es veien a realitzar proves més seguides i a no deixar d'estudiar “pel final”, poc abans de la prova. El fet que els exercicis de la prova s'adiguin bastant o molt a exercicis realitzats a l'aula també ajuda a millorar els rendiments. De fet, els alumnes n'eren perfectament conscients que amb aquest elevat nombre de proves es facilitava l'accés a una nota més alta.”*

- *(...) “En tot cas afegiria que els alumnes de la classe on s'han passat les proves objectives estaven molt motivats per tal de realitzar aquestes proves i s'ho prenién molt seriosament. El nivell de reflexió, d'estudi, de comprensió dels continguts i la motivació han fet que els resultats d'aquest grup fos superior als altres dos grups (i en la prova objectiva final, s'ha comprovat si el comparem amb el grup control).”*

Pel que fa al professorat que consideren que no hi ha hagut cap millora en el grup que realitzava les proves de correcció objectiva, aquestes són les seves opinions:

- *(...) “El grup que ha realitzat les proves objectives tenia un nivell més baix que l'altre, tot i que els dos grups eren heterogenis.”*

- *“El grup que no feia les proves objectives era un grup poc cohesionat i amb mancances d'hàbits d'estudi, per la qual cosa considero que es prioritzaven aquestes característiques per sobre de la metodologia de les proves.”*

- *“Vaig passar la prova objectiva en el més flux dels dos grups que tenia. Encara que la prova objectiva va repercutir positivament, els resultats han estat més bons*

en el grup que no la feia, tot i que les diferències han minvat molt respecte a les que hi havia en la primera part del curs (Geografia Física)”.

Amb aquestes darreres opinions satisfactòriament comprovem que els professors que no han detectat una millora en el grup, reconeixen que aquest ja era d'un nivell més baix a l'inici, i que no infravaloren el bon funcionament de les PCO. Això pot explicar en bona part el fet que en alguns centres no s'hagi produït la millora “objectiva” com a tendència. Però en tot cas els professors afirmen que els resultats del grup milloraven respecte de la part del curs en què no s'havien fet proves objectives i relacionen aquesta millora amb la pràctica de les esmentades proves.

Finalment, la pregunta 19 demanava una valoració general del conjunt dels dos anys del treball. Aquestes van ser algunes de les seves respostes:

- *“En faig una valoració molt positiva, tant dels resultats en l'avaluació amb l'alumnat com del que m'ha suposat personalment pel que fa a organització del treball, preparació dels exàmens i esforç per compartir amb d'altres companys/es un llarg exercici de preparació de proves i d'anàlisi de resultats (com a centre educatiu i en conjunt pel que fa a tots els que hem participat en l'experiència).(...)”*
- *“És força útil, estalvia molt de temps corregint, et sents a més, més tranquil ja que les teves notes no tenen discussió possible, i també t'obliga a repassar contínuament els teus coneixements, sobretot a l'hora de preparar les preguntes i les respostes. L'alumnat, a més, se sent força valorat, ja que veu que hi ha al darrere una preparació molt minuciosa de les preguntes, i una presentació força cuidada, amb la qual cosa penso que també pot incrementar el seu gust per la matèria.”*

➤ *“Crec que ha estat una experiència (la d'aquest curs) extremadament positiva, per a mi i per als meus alumnes: saber que han de fer unes proves que tenen un disseny determinat, t'obliga a adequar els continguts i els formats dels materials, de manera que els alumnes en surten francament beneficiats. També crec que caldria que un nombre determinat de proves es fessin amb aquest format i metodologia: obliga els alumnes a realitzar un exercici de reflexió i d'adaptació diferent al de les proves obertes. A més l'objectivitat de la correcció elimina problemes d'interpretació i d'altres malentesos tan freqüents en les proves tradicionals.”*

➤ *“Ha estat un plaer col·laborar amb una experiència didàctica rigorosa, que no se limita a ser la enèsima idea brillant, sinó que ha establert un procediment rigorós de verificació, comptant sempre amb els experts en ensenyament, o sigui, els professors. A més, crec que pot ser un bon instrument per a la coordinació dels professors d'un Seminari de Geografia i Història, garantint que fan la seva tasca amb rigor i desenvolupen el programa previst.”*

➤ *L'experiència m'ha resultat molt interessant i una de les coses que més m'ha sobtat és el nivell de reflexió que suposaven determinades preguntes de les proves objectives i com alguns alumnes que teòricament no estan acostumats a reflexionar ho feien. És a dir, no només realitzaven un exercici de socials, sinó també un exercici cognitiu i de reflexió. Un altre aspecte a destacar és el nivell d'organització que tenia l'experiència i que feia que programar-se les unitats fos relativament fàcil, però també m'ajudava a reflexionar seleccionar continguts i adaptar activitats d'ensenyament-aprenentatge que realitzaven els alumnes a classe.*

- (...) *“Crec que es innovadora per la matèria i s’ajusta molt als continguts de tots els llibres (força interessant) Hem comentat amb alguns companys i tots diuen que seria bo disposar per tots els cursos d’aquest recurs.” (...)*

5. ALTRES VALORACIONS A TENIR EN COMPTE

Com ja s’ha explicat al llarg d’aquesta tesi en diverses ocasions, la prova final realitzada per tot l’alumnat participant a la recerca va ser corregida per dues persones externes a la recerca. Una d’aquestes persones va creure convenient redactar alguns dels aspectes que més li havien sobtat a l’hora de corregir els exàmens. No cal dir que li agraïm eternament aquesta aportació desinteressada i que també hem considerat oportú dedicar un espai a algunes d’aquestes aportacions.

En primer lloc, aquesta persona detecta que molts dels alumnes no saben llegir o en el seu defecte, llegeixen però no comprenen el que han llegit, és a dir, es detecta un alt grau de comprensió lectora entre aquests/es. A això se li afegeix el que podríem denominar com a “passotisme” general de l’alumnat de 1r d’ESO, que es tradueix en deixar moltíssimes preguntes en blanc. Desconeixem si aquest fet correspon a la falta de ganes o de capacitat per respondre, tot i que en alguns casos, com les preguntes d’observació d’una imatge o de comprensió lectora d’un text, el tema és realment sospitós. D’altra banda, aquesta persona també ha detectat alguns temes o preguntes, i posa com a exemple clar la que es refereix a les fonts primàries i secundàries, en la qual cap o pràcticament cap dels i de les alumnes d’una classe és capaç de contestar. És cert que d’alguna manera ens preguntem com és que aquest professor/a havent participat a la confecció de la prova i disposant d’aquesta amb anterioritat no ha impartit aquesta part del temari? I si ho ha fet, ¿com és que cap dels alumnes la sap respondre? De fet hi ha alguns alumnes que a la resposta manifesten “això no ho hem fet”.

De la mateixa manera també es detecten moltes faltes d'ortografia greus i dificultats de vocabulari o d'expressió. Tant és així que en ocasions dibuixen per poder definir alguna cosa. D'altra banda, existeixen altres mancances flagrants per part d'aquests alumnes com el fet de desconèixer els números romans i col·locar els segles amb numeració àrab.

Potser per als professors d'ESO en actiu no els sorprenguin aquestes mancances o aquesta forma d'actuar de l'alumnat d'aquest nivell educatiu, però a nosaltres ens ha semblat força interessant reflectir-ho, sobretot tenint en compte l'aportació de la persona que ho va descriure.

6. A MANERA DE CONCLUSIÓ

Tal com indica el títol de la present part i capítol, aquesta està plenament dedicat a mostrar els resultats. Primerament, l'apartat "El perfil de la mostra" detalla les quantitats i el perfil concret de l'alumnat participant a la recerca, obtingut aquest a través de l'enquesta prèviament emplenada per ells/es.

Els dos apartats següents es dediquen a analitzar concretament els resultats. Això ha estat possible gràcies al creuament amb el programa informàtic SPSS de tot tipus de dades: des de les notes de les diferents proves objectives i final, juntament amb totes les informacions obtingudes amb l'enquesta adreçada a l'alumnat i anteriorment esmentada. D'una banda, es detallen els resultats referents pròpiament a la hipòtesi i els objectius i de la recerca, i de l'altra, altres observacions o informacions que, tot i no ser un dels objectius principals de la investigació, hem cregut que eren de gran interès per a contribuir al coneixement general d'aquest sector o potser per a crear línies d'investigació futures.

Igualment, també hem trobat força interessant l'opinió i les valoracions dels professors i professores que han participat a la recerca. La gran majoria d'ells/es van manifestar aquestes a través de l'enquesta que també els vam fer arribar al finalitzar el curs i el treball de camp. Naturalment no podíem obviar aquesta informació tramesa i tan necessària dels que havien estat un elements imprescindibles per a portar a terme la nostra recerca.

I, finalment, hem dedicat un petit apartat a les valoracions aportades per una de les persones que va col·laborar a la correcció de les proves finals realitzades pels 1040 alumnes participants a la recerca. Valoracions i opinions vistes des de fóra, per un avaluador/a totalment extern/a a la recerca.

Un cop finalitzada aquesta part i el desglossament dels resultats, donem pas a la tercera i darrera part d'aquesta tesi, on procedirem a analitzar i interpretar cadascun d'aquests resultats.